

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 96 (1983)

Rubrik: Ligia Romontscha = Lia Rumantscha : rapport annual 1982
Autor: [s.n.]

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 15.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ligia Romontscha

Lia Rumantscha

Rapport annual 1982

Rapport dal parsura

– SAVAIR CHE CHA NUS VULAINS, AVAIR
MIRAS POSITIVAS E VASTAS, SORTIR
DAL NÜVLAM D'UNA RETORICA MELNÜZZA –
(Reto Caratsch)

Las undas spectacularas da la publicitad ch'il rumantsch giuda il mument han bittà a la riva in brav dumber peschs morts ed ieli malnet – tranter en chatt'ins qua e là er in bel crap d'ambra. Dad in da quels vulesse jau raquintar. Il viadi da studi ch'ina gruppa dal parlament da Strasbourg ha fatg tras il Grischun rumantsch ans ha confruntads cun analisas e perspectivas da la situaziun dal rumantsch.

I sa tracta dad eruir l'identitad da quest pievelet rumantsch. In participant constatescha in sentiment da culpa en vista al svilup turistic exagerà ch'è mitschà a la controlla dals indigens. Per part pon ins davaira discurrer dad ina resignaziun cumpleta che sa mussa en in lamentiez ritualisà u en la retratga dal rumantsch en in chantun privat tgirà u sbandischà. Qua s'inscuntran ils Rumantschs da regiuns fermamain svilupadas cun quels da regiuns ch'èn londervia da sa spopular. In auter tratg characteristic èn las activitads ch'ins pudess numnar activitads AN-TI, cunter l'olimpiada, la vendita da terren ad esters, il tunnel da Veraina etc.

Tut en tut pudess la minoritad rumantscha sa caracterisar tras *in'identitad defensiva e da reacziun*, in'identitad che stat adina sin las barricadas per vulair preservar quai ch'ins po anc salvar. Questa mentalitad ristga da na bastar per mantegnair il mund rumantsch. A la lunga po ina populaziun be viver e sa rinforzar tras *in'identitad «offensiva»*. Il relatader na manegia demonstraziuns e polemicas. Sche nus discurren dal rumantsch al pachettainsa per il solit cun l'etichetta «lingua e cultura». Sche noss partenaris discurren ostinadamain dal mund rumantsch, fan els quai cun la finamira expressa da localisar noss sforzs en in spazi, en ina regiun concreta.

Qua na chattainsa betg be in linguatg ed ina cultura creschida en concorrenza e dispitta cun autras, qua datti problems politics tuttafatg concrets e qua datti er concepziuns teoreticas e praticas per in svilup economic da vischnanca e regiun. Schlargiar l'orizont sin tuttas domenas

da noss mintgadi è l'ina, dentant che l'otra è da prender per mauns ils frandaivels per ina politica activa ch'integrescha tut ils aspects numnads. U cun ils plets dad in dals giasts: «I sa tracta da reconquistar in'identitad regionala ch'inserra tant la resistenza culturala sco er il svilup «endogen» vers l'autonomia politica ed economica dals abitants».

Jau crai da pudair registrar intgins pass en questa direcziun: Sin il champ linguistic la prova da schlargiar la preschientscha dal rumantsch en il mund politic-administrativ, sin formulars, placats etc. Alura ils sforzs da rinforzar il rumantsch en las scolas elementaras e professionalas per ch'ils Rumantschs sajan en il cass da dumagnar il champ da lavur en lur linguatg. Ulteriurmain la prova da metter a disposiziun in instrument linguistic per l'entira Rumantschia, il rumantsch grischun. E per finir, la conscienza che crescha tranter ils rumantschs ch'els possan sa basar per lur pretensiuns da normalisar e stabilisar la situaziun linguistica sin dretgs legitims e fundamentals (e ch'els na stoian viver be da la grazia da la majoritad). Qua essan nus gia enmez la problematica dal dretg e da la politica e qua vulessi anc blera perseveranza per vegnir a fin. Pli mal statti cun il sector da l'economia. «Obain chi vivan da subvenziuns dictadas da Berna, obain chi sun suottamiss a pussanzas finanziarias estras», di l'in, e tschel formulescha cun eleganza franzosa: «Le développement économique a «gentiment» échappé aux Romanches». Ch'ils Rumantschs nun èn ils unics, na po esser in grond cunfiert. Ed il medem:

- Ina situaziun linguistica normalisada cun la preschientscha cumplessiva dal rumantsch en il mintgadi.
- La persuasiun da pudair sa basar sin dretgs fundamentals e d'als far valair.
- Ils sforzs per prender en maun in svilup economic che serva en emprima lingua a quels che vivan e vulan viver vinavant en terra rumantscha.

Vid quests trais criteris vegn ins a stuvair orientar mintga retschertga seriosa da l'identitad regionala dals Rumantschs – lur ultim trumf!

1. Uniuns affiliadas

Dus rapports cun ils parsuras han dà l'ocasiun per discutir e barattar ideas. Quest onn è stà en il center la prova da dar a las uniuns in rinforz finanziel supplementar per lantschar activitads ed acziuns urgentas.

L'intervenziun da la Regenza grischuna ha impedì quest pass ch'era vegnì preparà minuziusamain e ch'avess empermess ina sensibilisaziun considerabla da la populaziun rumantscha tras acziuns da different gener. Emprimas discussiuns pertutgant la realisaziun da l'istanza èn sa concentradas particularmain a la dumanda dals collavuratur regiunals. In di da lavur ensemen cun exponents da la scolaziun da creschids e cun la grupp dal Cussegl d'Europa ha dà l'ocasiun d'approfundir e schlargiar l'entira problematica. La LIA RUMANTSCHA ha acceptà pliras dumondas da sustegn per ediziuns ed autras interpresas. Tras ils rapports è'gl er stà pussaivel da coordinar acziuns da las uniuns affiliadas. Uschia è p.ex. l'UDG landervia dad edir ils «Jon e Din» en quatter idioms.

2. Scolaziun e furmaziun

La LIA RUMANTSCHA è s'occupada intensivamain cun il sboz per ina lescha da las scolinas. Ella ha suttamess propostas tant en il rom da la procedura da consultaziun sco er direct a la cumissiun preparatoria dal Cussegl grond. Displaschaivlamain nun èn vegnidas resguardadas naginas da las propostas fatgas, uschia ch'ins sto constatar, sch'ins cumpara cun il grond engaschament da la LR, ch'i sa tracta tar la lescha che vegn a vegnir preschentada a la votaziun l'onn 1983 d'ina soluziun minimala luntsch davent da l'optimum spetgà.

A plaina satisfacziun funcziuna il seminari da mussadras (vide rapport). La suprastanza s'ha intermess tar il departament chantunal d'educaziun per obtegnair er en l'avegnir in dretg da cooperaziun pertutgant il seminari da mussadras rumantsch che da l'onn da scola 1983 davent vegn manà dal chantun en la nova chasa da scola da dunnas.

En vista a la situaziun legala intscherta n'è betg vegnì revis il reglament per il sustegn da las scolinas en terra rumantscha. Displaschaivlamain n'han er betg pudì vegnir finidas las lavurs vi dal vocabulari fundamental. Sin champ da scola avainsa mess grond pais a la preparaziun da meds d'instrucziun: Per Gieri Seeli, Flem, Elsbeth Kohler, Domat/Ems e Renata Cadalbert-Dermont è'gl stà pussaivel dad obtegnair in congedi, uschia ch'els han pudì realisar meds d'instrucziun per emprender rumantsch en las scolas fundamentalas tudestgas da l'emprima fin a la sisavla classa. Quests meds vegnan stampads da la LIA RUMANTSCHA e preschentads als magisters da las scolas pertutgads e transla-

tads alura en ils differents idioms. Qua tras sperainsa d'avair mess ils fundaments fitg necessaris e ditg giavischads per in'instrucziun suffizienta da rumantschs en ils lieus bilings.

Ensemen cun la LIA RUMANTSCHA ha la Pro Infirmis fatg translatar en sursilvan e ladin il med d'instrucziun «Knacker» (translatà da: Victor Durschei, Annina Pinggera).

In congedi per Gion Antoni Derungs, magister a la scola professiunala industrial a Cuir, ha pussibilità da preparar il med d'instrucziun «Romontsch en scola professiunala» en sursilvan. En il medem temp ha la LIA realisà la translaziun, adattaziun ed ediziun dal cudesch «Rutz» per l'instrucziun da rumantsch en las scolas professiunalas ladin.

L'ediziun dal Dialog rumantsch ch'è vegnida sustegnida da la LIA RUMANTSCHA dat la pussaivladad d'in'avischinaziun linguistica dals scolars rumantschs. En la medema direcziun va l'iniziativa d'in barat da classas tranter las regiuns rumantschas. En collavuraziun cun il «barat da classas svizzer» e cun il consentiment dal departament d'educaziun è vegnids fatgs ils preparativs uschia che l'emprim barat da classas po avoir lieu en il curs dal 1983. Differents scolasts, tranter auter Albert Gaudenz, Zuoz, ed Augustin Manetsch, Mustér, sa mettan a disposiziun per realisar e coordinar il barat da classas tranter las regiuns rumantschas.

La conferenza dals magisters da rumantsch a las scolas medias ha decidì da preparar ina litteratura rumantscha per mauns dals scolars da las scolas medias. Ina grupp da lavur sut la direcziun da conrectur dr. Gion Deplazes vegn incumbensada cun la realisaziun. La LIA RUMANTSCHA ha inoltrà in'istanza al departament d'educaziun che pertutga il seminari da magisters. Ella propona ch'ils scolars da linguatg tudestg possan tscherner dalla 1.–3. classa tranter il rom talian u rumantsch. Quai dess la pussaivladad a seminarists ch'han frequentà scolas fundamentalas tudestgas, ch'han pero conuschientschas u interess dal rumantsch, da perfecziunar quellas per eventualmain pli tard pudair surpigliar ina plazza da magister en questas regiuns.

Sin il champ da las scolas professiunalas regian anc in per retegnientschas pertutgant l'introducziun dad in'ura da rumantsch fixa. En differents discussiuns cun ils responsabels – avant tut en ina tschentada representativa cun ils manaders da las scolas professiunalas e cun Cusseglia governativ Otto Largiadèr – è sa fatgas udir pliras vuschs scepticas.

Malgrà quai è la LIA RUMANTSCHA da la ferm'opiniun ch'i saja necessari ed urgent da stabilir ina preschientscha structurala dal ru-

mantsch en questas scolas. Igl èn vegnids fatgs plirs pass concrets, per part provisoris e per part da durada, uschia ch'ins po sperar che plaun plaunet er sin quest champ i saja pussaivel da resguardar il rumantsch en ina maniera che satisfa.

Las gruppas responsablas per la scolaziun da creschids en las differentas regiuns rumantschas han er organisà en ils curs da quest onn differentes curs cun dapli u main success. Da menziunar spezialmain è il curs bain frequentà en Engiadin'Ota ch'ha tractà en maniera pli vasta e concreta il tema: «Puter inua vi?» Il resultat da las differentas gruppas da lavur vegn publitgà en il Fögl Ladin. Singulas gruppas han decidì da perseguitar vinavant las propostas concretas ch'èn vegnidas formuladas. Er curs en surmiran e sursilvan han gì success!

Suenter lungas preparativas han pudì vegnir inauguradas las bibliotecas communalas a Zernez, Sent e Scuol. Grazia a l'iniziativa da gruppas localas sco er a l'agid da la Pro Engiadina Bassa e da la LIA RUMANTSCHA èn sa furmads qua tras ils prims centers d'infurmaziun e scuntradas sin basa locala en l'Engiadina Bassa. En il curs da l'onni che vegn dèssan vegnir avertas er dus ulteriuras bibliotecas a Müstair ed a Zuoz. Tras intermediaziun da l'uffizi federal per la cultura ha tschernì la gruppia responsabla per la scolaziun da creschids dal Cussegl d'Europa a Strassburg tranter blers projects europeics er il project da l'animaziun regionala (prevì en l'istanza da la LR a la Confederaziun) sco project da studi.

Durant in'emna han exponents da differentes stadis visità il Grischun rumantsch. Il project cuntinuescha cun emnas da studi en Spagna, Portugal ed en Sicilia, alura dèssan ils differentes projects vegnir cunfruntads in cun l'auter e manar a propostas concretas concernent la scolaziun da creschids per mauns dals stadis che fan part al Cussegl d'Europa.

L'uffant ch'ans fa quitads è bain anc adina l'assimilaziun linguistica en terra rumantscha. Ina situaziun che po satisfar vegn ad esser pir pussaivla al mument che la LR po realisar ils postulats previs en l'istanza. E tuttina: Durant l'onni passà èn vegnids realisads 96 curs d'assimilaziun cun 909 participants.

Buna accoglientscha ha chattà il cudesch da Theo Candinas «Romantsch sursilvan». En Engiadin'Ota ha l'Uniun dals Grischs survegnì la permissiun da far diever dal med d'instrucziun da la Fundaziun Planta, per l'Engiadina Bassa e la Val Müstair nun è anc schliada la dumonda d'in

med d'instrucziun optimal ed adattà. J.C. Arquint ha preparà cassetas per il «Vierv Ladin» che cumparan 1983.

3. Neologissemes ed avischinaziun

La strategia generala sin il champ linguistic da la LIA RUMANTSCHA è ina dubla: Dad ina vart sa tract'i da rinforzar ils idioms existents, da pussibilitar in svilup organic furnind ils plets necessaris dals differents secturs dal mintgadi. A questa finamira servan las glistas da plets preparadas tenor il Duden illustrà. Sco segund numer ha la LIA RUMANTSCHA publicà il cudeschet «Pled rumantsch/Plaid romontsch, Professiuns», e quai en ils tschintg differents idioms. Dasperas èn vegnidas realisadas tavlas che pon vegnir exponidas en sala da gimnastica, tar staziuns da lifts da skis etc . . . Da numnar èn en quest lieu er las preparativas per tavlas che cumpiglian il sectur agricul e ch'èn vegnidas preparadas da Bartolome Tscharner, Ziràn.

Da tschella vart vegn il basegn adina pli grond da disponer d'in linguatg che po vegnir duvrà per texts che vegnan derasads en l'entir intschess rumantsch. Suenter la preschentaziun dals aspects da l'avischinaziun a chaschun da la radunanza da delegads dal december 1981 èn vegnidas discussiunadas pussaivladads per la creaziun e derasaziun d'in linguatg da scrittira unificà. (cf. Project Rumantsch grischun, pag. 11)

4. Confederaziun e Chantun

Sia davosa conferenza da pressa ha cusseglier federal Hans Hürlimann deditgà a las minoritads linguisticas en il chantun Grischun. A quell'ocasiun è vegnì preschentà il rapport da la gruppa da lavur ch'ha tractà l'istanza da la LIA RUMANTSCHA e da la PGI. («La Svizra – 2½ lungatgs?»). Cusseglier federal Hürlimann, che ha demussà durant tut ses temp d'uffizi chapientscha e sustegn per il moviment rumantsch (el ha er gia stuvì tractar l'istanza da la LR dal 1972), ha pudì prender encunter in resentì engraziament ed in pitschen regal da la Rumantschia. La renconuschiantscha e l'engraziament èn vegnids colliads cun il giasch ch'er en l'avegnir ils rumantschs possan quintar cun la simpatia dal cusseglier federal Hürlimann.

A chaschun da questa conferenza ha signur Otto Caprez, directur da la PTT e rumantsch d'origin, preschentà in'impurtanta paletta da prestaziuns da la PTT a favur dal rumantsch. Quest manaschi da la Confederaziun fa ina lavur da pionier rumantschond consequentamain inscripziuns, formulars e placats dals uffizis da posta e da telefon. Per la buna collavuraziun è'gl dad engraziar a signur directur Caprez a Berna sco er als directurs regiunals Andrea Melchior ed Armin Graf a Cuir. Quest pass impurtant vers la normalisaziun dal linguatg en terra rumantscha, effectuà dad ina interpresa da pais, è in encuraschament per cuntinuar sin questa via. En pli han gi lieu emprimas discussiuns per schliar la preschientscha dal rumantsch sin il sector da l'administraziun chantunala. In'istanza cun il medem intent tar la viafier retica n'ha fin oz anc manà a nagins resultats concrets.

5. Meds da massa, infurmaziun e contacts

Igl è da far atenziun cun duvrar superlativs. Sche «l' onn passà va en en las annalas da la LR sco onn d'ina vasta publicitad» (rapport annual 1981), è'gl da constatar che questa unda da publicitad ha cuntinuà er l'onn 1982. Menziun speziala è'gl da far da:

- l'emna rumantscha al radio svizer tudestg (1 emna dil mais da mars),
- la visita dal Cussegl d'Europa en il Grischun rumantsch,
- la visita da la Helvetia Latina, in'organisaziun dals impiegads da la Confederaziun a Berna, en terra rumantscha,
- preschientscha e referats dad exponents rumantschs a differentas occasiuns,
- la visita d'ina delegaziun da giuvenis rumantschs a la FUEV en la part flama da la Belgia.

Vegnì terminà è il manuscrit da Werner Catrina per in rapport davart da la Rumantschia che duvess cumparair 1983 tar Orell-Füssli, Turitg, sut il titel: «Die Rätoromanen zwischen Resignation und Aufbruch.»

Che la minoritad rumantscha giada vasta chapientscha tar instituziuns privatas e publicas demussa d'ina vart il grond basegn d'infurmaziun. (p.ex. il Dossier rumantsch da la Illustrada Svizra).

Cun satisfacziun speziala notainsa pero er differentas donaziuns, saja quai a chaschun da mortoris, da singuls, da societads, vischnancas, citads e chantuns. Sco emprim ha il chantun dal Jura decidì da dar ina

contribuziun da 15 000.— frs. a la LIA RUMANTSCHA. Il segund pass ha fatg il chantun da Genevra decidend da metter a disposiziun spezialmain per la promoziun dal Rumantsch grischun per ils suandants trais onns ina summa da annualmain 87 000.— frs. La citad da Genevra ha decidì ina contribuziun da 40 000.— frs. per finanzia medes d'instrucziun per scolas al cunfin da linguatg, avant tut en Sutselva.

Il parlament dal chantun da Turitg ha decidì d'acceptar ina moziun che prevesa d'endrizzar in professorat per rumantsch a l'universitad da Turitg. Questa solidaritad demussada da vastas parts da la Svizra è per la lavur concreta dal mintgadi sco er per la voluntad da mantegnair nossa identitad in grond ed indispensabel sustegn.

6. Dumondas persunalas

Sco nov parsura da la Fundaziun Chasa Rumantscha è vegnì elegì Bernard Cathomas ed al post dal commember da la LR en il cussegl da fundaziun Romedi Arquint. La lavur vi dal rumantsch grischun, finanziada dal Fond Naziunal, presta dapi il mais d'october dr. Georges Darms cun schlantsch e persvasiun. El po quintar cun il sustegn da prof. Heinrich Schmid e la collavuraziun dad in grond dumber da students rumantschs. Per la scolina ladina a Cuir ha la LIA RUMANTSCHA tschernì Annatina Campell da Cinuos-chel. Sco nov collavuratur en il biro da la LIA RUMANTSCHA è vegnì tschernì Toni Kaiser. El entschaiva sia lavur il 1. da schaner 1983. La tscherna d'in ulteriur collavuratur è daventada necessaria, damai che or da differentes motivs nossas secretarias giavischan da vegnir levgiadas da lur lavur. Sco emprendista lavura dapi il 1. d'avrigl Lydia Lombris da Vella, la segunda giarsuna, Yvonne Michael da Schons, vegn a cumenzar sia lavur la primavera 1983. En il secretariat lavura parzialmain dunna Bea Cathomen.

Per diversas incumbensas e temps limità han lavurà tar la LR: Domenic Andry, Jachen Andry, Lucrezia Augustin, Ruedi Bruderer, Silvia Candreia, Anna-Alice Dazzi, Giusep Decurtins, Barla Degonda, Vrena Degonda, Gian Peder Gregori, Manfred Gross, Christina Itin, Andri Janett, Florentin Lutz, Anita Mazzetta, Mevina Puorger, Barblina Ruinatscha, Flurin Spescha, Violanta Spinas, Carli Tomaschett.

Durant l'onn passà è vegnì prestada ina chargia lavur. Sper lavurs ordinarias èn s'avertas novas perspectivas e dimensiuns per mantegnair il rumantsch en terra rumantscha. Cun gronda satisfacziun poss jau constatar che tut questa lavur è vegnida fatga cun entusiassem, plaschair e cun il sentiment ch'i vala la paina da s'engaschar. A tut las collavuraturas e collavuraturats – a quels ch'èn numnads en il rapport ed als blers ch'han purschì maun e rendì servetschs senza ch'i sajan numnads – pertutga perquai in sincer engraziament.

Il parsura:
Romedi Arquint

Project Rumantsch grischun

L'idea fundamentala per la lavur da la LR è la normalisaziun da la situaziun da linguatg. In linguatg po sa mantegnair e sa sviluppar organicamain be sch'el è nizzaivel e preschent en tut ils secturs da la vita quotidiana: en famiglia, baselgia e scola, ma er en posta, negozi, chanzlia, en reclamas, meds da massa, bancas, segiranzas . . . Per cuntanscher ina tala preschientscha suffizienta dal rumantsch en las differentas domenas da linguatg è in linguatg da scrittira unifitgà premissa indispensabla. Tut ils linguatgs da cultura han creà ina coinea per il diever en administraziuns centralas e per la dimensiun surregiunala ed extraterritoriala. In'analisa da la situaziun rumantscha lascha supponer ch'il temp per ina nov'emprova è madir. L'istorgia dal moviment rumantsch mussa che las forzas finansialas e persunalas mantgan per dar a 5 idioms a scrit il necessari per ina situaziun da linguatg normala. Era determinar in idiom existent sco coinea è sa mussà nunrealisabel e l'avischinaziun sistematica chaschuna per pitschens progress regularmain grondas difficultads. Tras il svilup economic parallel en l'entira Rumantschia, tras ils contacts vicendaivels infirmids tras ils meds da massa e la mobilitad da la populaziun, tras il nov spiert da solidaritad e la periclitaziun radicala dal linguatg è la schanza per ina nov'emprova dada.

- Las lavurs en connex cun la creaziun e derasaziun dal linguatg dessan permetter *d'activar la giuventetgna* e furmar in cader per il futur
- Il project dess signalisar la *voluntad dals rumantschs* da pruvar tut il pussaivel per garantir l'existenza dal linguatg e per infirmir la solidaritad ed identitad rumantscha

Als proxims pass èn:

- Metter a disposiziun pledaris cun ils pleds gia duvrads en rumantsch grischun
- Preparar a basa scientifica in vocabulari fundamental ed engrondir quel cuntinuadamain
- Preparar ina grammatica elementara
- Realisar curs d'introducziun e d'instrucziun tenor giavisch e basegns
- Realisar translaziuns tenor dumondas ed incumbensas privatas e publicas
- Infurmar davart il rumantsch grischun tenor basegns e giavischs da la publicitad
- Perscrutar l'acceptaziun da l'idea d'ina coinea e dal linguatg da scrittira sez

Cun quellas lavurs preparatorias e cun la lavur scientifica è mess in fundament per discussiuns solidas e per las decisiuns necessarias en ils proxims onns.

Bernard Cathomas

Noss defuncts

En il decurs da l'onn da rapport ans han pliras prominentas persunalitads dal moviment rumantsch bandunà per adina. Nus ans regurdain en pia memorgia da quels umens ch'èn s'engaschads cun persvasiun ed anim, ch'han enritgì noss stgazi cultural cun lur ovra e ch'han dà impuls decisivs per la lavur rumantscha.

Ch'els repaussian en pasch.

Jacob Battaglia	(1898–1982)
Arnold Candreia	(1916–1982)
sur Giusep Carigiet	(1892–1982)
sur Giusep Durschei	(1911–1983)
Gian Paul Ganzoni	(1914–1982)
Men Gaudenz	(1899–1982)
Chasper Sarott	(1911–1982)
Hendry Spescha	(1928–1982)
Leza Uffer	(1912–1982)
Gieri Vincenz	(1897–1982)

Organs da la LR

1. Radunanza da delegads

Delegadas e delegads da las uniuns affiliadas a
la LIA RUMANTSCHA (60 del.)

Societad Retorumantscha (5 del.)

Jachen Curdin Arquint, Cuira
Alexi Decurtins, Cuira
Gion Deplazes, Cuira
Jon Pult, Sent
Genoveva Seger-Arquisch, Vaduz

Romania (18 del.)

Norbert Berther, Cuira/Rueras	suppleants:
Toni Berther, Cuira/Sedrun	Pieder Caduff, Valgronda
Rest Martin Cabalzar, Cumbel	Gion Dietrich, Danis/Tavanasa
Nicolaus Caduff, Vella	Marcus Flury, Danis
Silvio Camenisch, Domat	Ervin Gienal, Sumvitg
Giusep Capaul, Mustér	Adolf Hosang, Curaglia
Ignaz Cathomen, Falera	Gion Battesta Spescha, Danis
Richard Cavigelli, Glion	Duri Sulser, Domat
Giusep Decurtins I, Cuira/Trun	Mariano Tschuor, Laax
Giusep Decurtins II, Trun	Valentin Vincenz, Buchs
Gion Tumaisch Deplazes, Domat	
Norbert Deplazes, Surrein	
Claudia Gienal, Glion	
Corsin Jacomet, Sedrun	
Alexi Manetsch, Rabius	
Toni Muoth, Razén	
Duri Pelican, Lumbrein	
Pieder Simeon, Trun	

Uniuin dals Grischs (14 del.)

Ottavio Clavuot, Samedan	suppleants:
Jon Depeder, Sa. Maria/Val Müstair	Daniela Dazzi, San Murezzan
Anita Gordon, Silvaplana	Gion Filli, Zernez
Jacques Guidon, Zernez	Ines Gartmann, Zuoz
Irma Klainguti, Zuoz	Andri Gritti, Sent
Jon Manatschal, Samedan	
Ernesta Mayer, Ardez	
Valentin Pitsch, Müstair	
Armon Planta, Sent	
Chasper Pult, Cuira/Sent	
Josef Th. Stecher, Tarasp	
Clara Stupan, Samedan	
Ulrich Vital, Sent	
Philipp Walther, Champfèr	

Renania (7 del.)

Plasch Barandun, Veulden
Luzi Battaglia, Trin
Oscar Candrian, Ziràn
Martin Cantieni, Donat
Gion Kunfermann, Cuira
Gion Item, Panaduz
Gieri Risch, Vuorz

suppleants:
Barla Candrian-Janki, Cuira/Vuorz
Christ Casper Dolf, Vargistagn
Peter Janki, Vuorz
Margreta Jemmi-Cavigilli,
Castrisch
Anna Nicca, Donat
Jacob Pfister, Pitasch
Bartholome Tscharner, Farden

Uniung rumantscha da Surmeir (6 del.)

Remi Capeder, Casti/Alvra
Tona Collet, Riom
Stefan Demarmels, Salouf
Giatgen Schmid, Riom
Gion Pol Simeon, Cuira/Lantsch
Rico Spinass, Tinizong

Uniun da scripturs rumantschs (5 del.)

Dumeni Capeder, Lucerna
Flurin Caviezel, Cuira/Luven
Toni Halter, Vella
Tista Murk, Trun
Andri Peer, Winterthur/Lavin

Cuminanza rumantscha radio e televisiun (5 del.)

Fidel Caviezel, Cuira/Sumvitg
Christian Fanzun, Cuira
Clemens Pally, Cuira/Curaglia
Peider Ratti, Cuira/Malögia
Stefan Sonder, Cuira/Salouf

suppleants:
Barbla Buchli, Cuira/Sent
Renata Deplazes, Cuira/Rabius
Willy Dolf, Cuira

2. Presidents da las societads affiliadas

Romania	Giusep Capaul, Mustér
UdG	Ottavio Clavuot, Samedan
Renania	Luzi Battaglia, Trin
URS	Gion Pol Simeon, Cuira
SRR	Gion Deplazes, Cuira
USR	Robert Luzzi, Lü
CRR	Stefan Sonder, Cuira

3. Suprastanza

President	Romedi Arquint, Chapella
Vicepresident	Sep Item, Cuira/Flem
Assessurs	Flurin Bischoff, Cuira/Sent Faust Signorell, Valbella/Sur Isidor Winzap, Cuira/Falera
Suppleants	Giovannina Brunold, Samedan Cristian Joos, Cuira Remi Capeder, Casti Arnold Spescha, Cuira

Ils presidents da las societads affiliadas furman ensemen cun la supranza il *Cussegl* da la LIA RUMANTSCHA.

4. Revisorat

Revisurs	Augustin Cathomen, Breil Paul Michael, Cuira Romano Plaz, Savognin
Suppleants	Valentin Derungs, Glion Otto Vital, Cuira

5. Secretariat

Secretari	Bernard Cathomas, Cuira/Breil
Collavuratur	Corina Gilly, Cuira/Zernez Toni Kaiser, Cuira/Zuoz Rita Uffer, Cuira/Savognin
Emprendista	Lydia Lombris, Cuira/Vella

6. Post da teater

(occupà parzialmain)

Gian Gianotti, Cuira/Sent
Mariano Tschuor, Laax

7. Seminari da mussadras

Directura Margrita Wagner-Fryberg, Cuira

8. Scolinas Cuira

Mussadras Annatina Campell, Cuira/Cinuos-chel
Dorina Item, Cuira/Flem

9. Cumissiuns, gruppas da lavur e gremis spezials

Cumissiun da neologissem   *Cumissiun da chant*

Alexi Decurtins, Cuira	Ernst Bromeis, Ardez
Jon Clopath, Trin	Giusep Huonder, Mustér
Felix Giger, Cuira	Ludwig Morell, Samedan
Oscar Peer, Cuira	Rudi Netzer, Savognin
Faust Signorell, Valbella	Marcus Zarn, Landquart

Cumissiun d'ediziun carnets OSL

Surselva	Augustin Manetsch, president, Mustér
Surmeir	Sep Guetg, Savognin
Sutselva	Cristian Joos, Cuira
Engiadina	Ruth Plouda-Stecher, Ftan
LR	Rita Uffer

Cumissiun da redacziun «Bibliografia retorumscha»

Jachen Curdin Arquint, parsura, Cuira
Norbert Berther, Cuira
Ines Gartmann, Zuoz
Christoph Jörg, Domat
Sur Giusep Pelican, Cuira
Gieri Ragaz, Cuira
Isidor Winzap, Cuira
Bernard Cathomas, LR

Cussegl da scola seminari da mussadras

Luzi Battaglia, president, Trin
Flurin Bischoff, Cuira
Toni Halter, Vella
Stefan Capeder, Cuira
Fortunata Ramming, Schlarigna
Margrita Wagner-Fryberg, directura

Cuminanza da mussadras rumantschas (CMR)

Presidenta	Sora Ulrica Flury, Sedrun
Vicepresidenta	Heidi Myrsep, Zuoz
Actuara	Antonia Casutt, Falera
Cassiera	Ursina Barandun, Surava

Revisuras Daniela Farrer, Stierva
Marcellina Manetsch, Donath
Assessura Helena Michael, Ziraun

Inspecturas da scolina

Surselva Marianna Maissen, Breil
Sutselva/Schons Trina Fümberger, Calantgil/Ausserferrera
Surmir Carmen Arpagaus-Augustin, Savognin
Engiadina aulta Anni Tscharner, Zernez
Engiadina bassa Lucrezia Vital-Planta, Zuoz

Redacziun «Scoletta»

Cauredactura Dorina Item, Cuir
Conredacturas Josefina Casutt, Trin
Dora Cavelti, Schluein
Daniela Farrer, Stierva
Babigna Netzer, Savognin

Conferenza dals scolasts da rumantsch en las scolas medias

Menader: Chasper Pult, Cuir

Cussegl da la Fundaziun Chasa Rumantscha

Parsura Bernard Cathomas, repr. LR, Cuir
Viceparsura Toni Halter, repr. Legat Cadonau, Vella
Actuar Toni Berther, repr. Romania, Cuir
Cassier Vinzenz Bossi, repr. URS, Cuir

Romedi Arquint, repr. LR, Chapella
Cristian Caduff, repr. Renania, Castrisch
Reto Florin, repr. SRR, Cuir

Pierin Ratti, repr. LR, Malögia
Padruot Signorell, repr. UdG, Cuir

Revisurs
Rodo Bivetti, Cuir
Robert Capaul, Cuir

Incumbensads per la scolaziun da creschids

LR Romedi Arquint, Chapella

URS Valentin Bearth, Casti
Pina Iseppi, Savognin

Romania Rest Martin Cabalzar, Cumbel
Maria Cadruvi, Cuir

Renania Jacob Pfister, Pitasch

UdG Ladina Campell, Lavin
Men Janett, Ardez
Ida Depeder, Sa. Maria
Njculin Bezzola, Bever
Annina Pinggera, La Punt

Gruppa d'avischinaziun

Ottavio Clavuot, Samedan
Alexi Decurtins, Cuir
Faust Signorell, Valbella
Tumasch Steiner, Lavin
Bartholome Tschärner, Farden
Bernard Cathomas, LR, Cuir

Ediziuns

Dicziunaris e vocabularis

- Bezzola/Tönjachen   Vocabulari rumantsch (reediziun)
tudais-ch – ladin
- div. auturs   Pled rumantsch / Plaid romontsch
PROFESSIUNS
- div. auturs   I. Pledari tudestg – rumantsch grischun

Grammaticas e manuals linguistics

- Candinas Theo   Romontsch sursilvan
+ cassetta (plidader Hendry Spescha)
- Liver Ricarda   Manuel pratique de romanche
(français – sursilvan – vallader)
- Schmid Heinrich   Richtlinien für die Gestaltung einer
gesamtbündnerromanischen
Schriftsprache
RUMANTSCH GRISCHUN

Cudeschs d'uffants

- Semadeni Leta/E. Gruber   Chamin (sursilvan: Flurin Spescha)
Brilic Ivana/Toja Isenring   Clapitsch (coediziun cun Desertina)
(sursilvan: Alfons Maissen)
(ladin: Jachen Andry)
- div. auturs   PIERROT (6 numers)
(sursilvan: Rita Cathomas)

Cassettas

Uffants da Trun

Canzuns d'affons

Diversas

Rytz W./Flurin Bischoff

Nossas plantas, nossa bos-cha
(tenor Hallwag)

Rytz W./Faust Signorell

Nossas plantas
(tenor Hallwag)

Rytz W./Isidor Winzap

Nossas plontas
(tenor Hallwag)

div. auturs

LA SCOLETTA/LA SCOULINA
(Rimnada da materialias)

Ediziuns OSL

Mintg'onn edescha la LIA RUMANTSCHA ensemen cun l'OVRA SVIZRA DA LECTURA PER LA GIUVENTETGNA otg carnets en ils differents idioms. L'onn 1982 èn quai stads ils sequents:

1148 La poppa e l'uorsin	lad. Erzinger/Marugg
1631 L'ocha alba	lad. Gallico/Stecher
1633 Sofia ed igl pulschagn Rico	sm. Wallis/Baltermia
1634 L'oca alva	sm. Gallico/Cadotsch
1147 La poppa ed igl uors	s. Erzinger/Halter
1629 Martin va a scola	s. Lergier
1630 Carlito e Moro	s. Alig
1632 Igl mund e beal	s. Capadrutt

Chanzuns rumantschas

Per la concorrenza da chanzuns rumantschas da l'onn 1982 èn vegnidas inoltradas 34 chanzuns. Da quellas èn las 17 suandantas vegnidas elegidas per l'ediziun (en ordinaziun alfabetica):

cumponist	poet	titel	chor
Bertogg Conrad	Cadonau P.P.	Ils cantadurs	masdà
Bertogg Conrad	Tuor A.	La cara	viril
Bertogg Conrad	Fontana G.	La lodola	masdà
Caluori Gieri	Caluori G.	Il matg ei arrivaus	masdà
Derungs G. Antoni	Caderas G.F.	La damaun	masdà
Derungs G. Antoni	Cadotsch P.	La dumang	masdà
Derungs G. Antoni	Fontana G.	Mia val	viril
Derungs G. Antoni	Camathias F.	La sera sper il lag	viril
Derungs G. Antoni	Cadotsch P.	Vea, notg	masdà
Pelican Duri	Pelican D.	Levada dil sulegl	masdà
Simeon G. Duno	Spegnas G.N.	Cunsegl	masdà
Simeon G. Duno	Uffer G.	Mies cor sto oz cantar	viril
Simeon G. Duno	Deplazes G.	Neglas	viril
Simonet Claudio	Albin O.	En stiva	masdà
Thöni G. Peder	Fontana G.	Neiva, mo neiva	masdà
Zanetti Oreste	Bardola C.	In prümaran	masdà
Zanetti Oreste	Caflisch A.	Vers chà	masdà

Sustegns finansials per ediziuns

Chor mischedau Vella	«Scartira da giubileum»/T. Halter
Gion Deplazes	«Ragischs» (Desertina)
Desertina	«Passidas»/V. Hendry
G.P. Ganzoni	«Monografia da Schlarigna»
Meirana	«Ils spierts sa ragordan (Rum. 2038)»
Tista Murk	«Scenas»
Armon Planta	«Pommaraida»
Romania	«Miez miur e miez utschi»/ S. Camenisch
G.P. Thöni	«Igl Runcs da Pardatscha»

Gion Tscharner	«Poesias»
UdG	«La ruina da Plür»/A. Peer
UdG	«Palingornas»/S. Bonorand
UdG	«Terms»/V. Stupan

Curs d'assimilaziun da la Lia Rumantscha

en collavuraziun cun differentas instituziuns ed autoritads communalas e
regiunalas * (1982)

Breil	2 curs
Domat	3 curs
Flem	4 curs
Glion	4 curs
Lai	1 curs
Lantsch	2 curs
La Punt	2 curs
Müstair	1 curs
Mustér	5 curs
Pignia	1 curs
Puntraschigna	3 curs
Samedan	8 curs
Samignun	1 curs
Savognin	2 curs
Scuol	3 curs
Sedrun	3 curs
Segl-Maria	4 curs
Sent	3 curs
Schluein	3 curs
San Murezzan	3 curs
Tarasp	1 curs
Tinizong	1 curs
Trin	3 curs
Vella	1 curs
Vuorz	1 curs
Zernez	1 curs

Zebras	3 curs
Zirán	1 curs
Zuoz	7 curs
	= 77 curs cun 739 scolars

Curs a Cuira

11 curs sursilvan	
5 curs ladin	
3 curs surmiran	= 19 curs cun ca. 170 scolars

*Singulas vischnancas ed organisaziuns organischan er curs en atgna reschia.
(p.ex. Laax, La Chesa Planta, Fundaziun Retoromana)

Post da teater

La lavur dal POST DA TEATER ha cuntinuà tenor il plan da lavur stampà en il RAPPORT ANNUAL 1981 (p. 15). Quest plan da lavur è stà la directiva per Mariano Tschuor e per mai.

Dus puncts ch'han dà a nus ina conferma per il med da lavurar èn stads: il mez di da preschientscha en la LR e la scola da teater. Ils interessads da teater han spezialmain duvrà la mesemna per s'infurmar sur dal post, per prender ad emprest ils tocs e per dumandar infurmaziuns generalas. Cun questa entschatta empov'ins da cuntinuar er per il proxim temp.

La scola da teater è stada in success tuttafatg extraordinari. 15 participants han frequentà ils 10 dis da lavur en avust. Ils curs ed il program han pruvà da dar in'infurmaziun pli vasta pussaivla, cun contacts cun ils exponents dals gieus libers a Cuira ed a Domat. Las visitas als teaters han offrì in'occupaziun pratica bainvisa.

La *gasetta da teater* TEATER RUMANTSCH/ROMONTSCH ha puspè gì in tschert cresch d'interess; l'ediziun munta ussa a ca. 300 exemplars. Ils trais numers e lur cuntegn:

– nr. 10: scola da teater e dumondas tecnicas d'illuminaziun

- nr. 11: la critica da la scola cun patratgs dals participants e lur projects, menu da tocs 82/83
- nr. 12: nossa (dals interessads da teater popular en las regiuns rumantschas) relaziun cun la lavur da teater e sia impurtanza en la cuminanza, presentaziun dal «Kulturmobil»

La gasetta da teater s'è stabilisada sco organ da publicaziun da las activitads dal post.

Curs, accumpagnaments, infurmaziuns, contacts e traducziuns èn vegnids sustegnids e frequentads sco fin ussa.

Curs

- 9/10 d'october: «Co bajegiar culissas», in curs dà aposta per la gruppa da teater da Ramosch
- 16/17 d'october a Rumein: Curs introductiv «Co far teater cun uffants». Quel project, numnà «Teatrino», è vegnì elavurà da las Acziuns culturalas da la Migros ed è l'entschatta d'in project per far teater rumantsch cun uffants en ina tenda, che vegn ad ir da vischnanca tar vischnanca.
- 13/14 da november a Ramosch: Curs da bellet cun Toni Oetterli.

Translaziuns

Puspè èn differents tocs vegnids translats d'auters lungatgs en rumantsch. Nus numnain qua:

- «Bei Tisch wird nicht gesprochen . . . und später schon gar nicht» da J. Ostfeld, in toc per uffants da las scolas superiuras, translata da Luzi Cadruvi: «Davos meisa vegn buca discurreu . . . e suenter per da dretg cuschiu».
- «Die Physiker» da F. Dürrenmatt, translata da Anna Janki ed Andrea Cadonau: «Ils fisichers».
- «D'Wahrheit» da T. e R. Stadler, tenor motivs da Henrik Ibsen, translata d'Annamengia Bertogg: «La verdad».
- «Die Freier» da Joseph von Eichendorff, translata da Hubert Venzin: «Ils muronzs».

- «Landflucht» da Werner Wüthrich, translata da Jacob Michael: «Terra sainza spranza».
- «L'avare» da Jean B. Molière, translata da Giatgen A. Spinas: «Igl ranver».
- «Der ewige Spitzbub» da Gerlinden/Maly, translata da Jonantono Grond: «Il furbaz da Plaun Bel».
- «En guete Leumund» da Ruth Coradi, translata da Faust Signorell: «En bun nom».
- Plinavant ha la LR sustegnì plis tocs umoristics, per part translaziuns, per part tocs originals, p.ex. da Toni Berther, Willi Decurtins ed Alois Tuor.

Nus essan er conscients che blers translateschan in toc u l'auter per ina occasiun speziala da lur vischnanca. Quella lavur en favur dal teater è da sustegnair grondamein e da renconuscher. Savens dentant fan ils translators quella lavur en in «cambarlet anonim», uschia ch'ils tocs arrivan strusch tar il post da teater da la LR. In appel che nus avain lantschè en las gasettas rumantschas (Ils tocs en il zuppà) ha purtà nagin fritg.

Acziuns spezialas

Dus acziuns vulain nus numnar spezialmain: Ina giada il barat da producziuns da teater. Ils 23 da schaner ha la Meirana, la secziun dals students surmirans, dà ses toc «Rumantsch 2038» a Trun ed ils 30 dal medem mais a Zernez.

Il mais d'october ha ina gruppa da parlamentararis dal Cussegl d'Europa visità il Grischun rumantsch. Tranter auter avain nus dal post da teater pudì infurmar els extendidamain davart la situaziun dal teater popular rumantsch. Quai è succedì a Mustér. Infurmaziuns davart quel tema han els era retschavì da Tista Murk e da Otmar Monn, president da l'uniun drammatica da Rabiun.

Tge projects per ir vinavant?

La lavur generala sto cuntinuar normalmain, traducziuns da tocs pudesan augmentar. La scola da teater stuvess crescher tenor il plan inicial da

la scola. L'activitad cun ils curs stuess er offrir cuntegns pli spezials, tenor l'interess da las gruppas, sco costums, reclama, finanzas, dramaturgia etc. Ina pussaivladad d'augmentar ils contacts fiss er d'organisar discussiuns avertas sur da represchentaziuns e projects en las regiuns.

La lavur dal post stuess daventar dapli ina pussaivladad da contacts na be tranter la gruppa che dumonda e la LR, ma er tranter las gruppas, tranter ils exponents, tranter las experienzas cun il teater en il Grischun. La conscienza linguistica e culturala rumantscha stuess esser il mument spezial da tut tschella lavur pli u main organisatoria da la realisaziun dals projects.

*Gian Gianotti
Mariano Tschuor*

Seminari da mussadras LR

Raport digl cunzegl scola

L'antscheata da fanadur 1982 en 14 novas mussadras sortidas da la «Tgea rumantscha» cugl diplom da mussadras suainter egnas scolaziun da dus ons ad examens prastos an teoreia a practica. Quella diplomaziun â egn aspect historic par quei c'igl e la davosa diplomaziun da mussadras dalla LR. Las davosas mussadras diplomadas antras la LR en:

Anna Camenisch, Flond; Antonia Casutt, Falera; Greta Caviezel, Tschlin; Emerita Dosch, Tinizong; Gabriela Erni, Trin; Daniela Farrèr, Stierva; Gabriela Fedi, Ardez; Barbara Fenner, Puntraschigna; Babigna Netzer, Savognin; Andreetta Nogler, Ramosch; Emilia Raschèr, Susch; Maria Sgier, Andiastr; Elisabeth Veraguth, Vuorz; Tonia Willi, Domat.

Igl nov on da scola 1982/83 â antschiè igls 30 d'avust 1982 cun 12 scularas agl amprem curs a 14 scularas agl savund curs. Sper la directura duna Margritta cun scharscha antiera en 16 forzas auxiliaras partizipadas ved igl pensum d'instrucziun. Las scularas vignan tenor plàn d'instrucziun instruidas agls roms: etica, biologia, zambargear, zivica, tudestg,

dissegn, gimnastica, ritmica, practica, musica, pedagogia, metodica, psicologia e secapescha rumàntsch.

Las pratandientschas, ca vignan tschantadas a nossas mussadras en ualti gràndas. Las qualificaziùns professionalas d'egna mussadra ân dantànt ear egna grànda impurtànza. Igl intent digl seminari dalla LR e da porscher a las scularas egna buna scolaziùn a formaziùn. Sper igls roms digl plàn d'instrucziùn a sper igls practicums frequentan las scularas ear tschearts curs.

Digls 11 d'oct. tocen igls 15 d'oct. 1982 ân las scularas gieu igl suandànt curs intensiv:

1. classa tema: Nus ad igl noss tgierp a) experienztga cugls unfànts b) consequenzas par la lavur an scoleta. c) practica cugls unfànts.
2. classa: lavur an len.

Digls 14 da favrer tocen igls 18 da favrer â gieu liac egn curs sut igl tema: sport parsunal a sport an scoleta, teoreia a practica cun unfànts.

Igls examens da rezeptziùn pigl on 1983/84 ân gieu liac l'antscheata da november 1982. Il CS â savieu rezeptir 14 novas scularas pigl proxim curs da scolaziùn. Quellas 14 matas vignan ad eassar las ampemas mussadras da la nova era da scola da dunas cantunala.

Vurdànt ancùnter a la surdada digl seminari LR agl cantùn sani eassar leads a pensivs da que fatg. D'egna vart savainsa eassar leads da vagnir scargaia d'egna grànda lavur c'â pratandieu da nus savens las davosas forzas, da l'otra vart resta ear egn tec ancarschadetgna – sco adegna sch'ign sto dar or da màn anzatge c'ign â biagieu sei cun grànd quito ad idealissem.

An l'instànza agl departamaint d'educaziùn vagn nus scizo egn plàn detaglieu par egn seminari da mussadras rumàntsch ad ear franco noss postulats spezifics c'igl nov seminari cantunal sto risguardar. Quels postulats partucan, quei e cler igl mantenimaint digl lungatg rumàntsch. Nus vagn ear exprimieu igl giavisch agl cantùn da risguardar tant sco pussevel las scolastas ad igls scolasts digl seminari da la LR par egn angaschamaint agl nov seminari cantunal. Bùnas novas vainsa an que risguard c'igl cantùn â pladiu nossa directura duna Margritta ear sco nova directura a la partiziùn rumàntscha a la scola da dunas. Nus salagragn cun duna Margritta da questa honorifica elecziùn.

Duna Margritta â surprieu la direcziùn digl seminari LR an egn mumaint critic. Cun sieus angaschamaint a sia perseverànza â ella biagieu sei igl seminari sen egn admirabel scalem ascheia ca nus savagn surdar igl

fenadur egn seminari agl cantùn, ca stat a peer an mintga gro cun oters seminaris da mussadras.

A duna Margritta, a l'equipa da surmesters a surmestras, agl secretariat da la LR segi angraztgieu da cor par la grànda ad exzelenta lavur prastada a quei an egna atmosfera da colaboraziùn harmonica.

Angraztgear less jou ear a meas colegas digl cunzegl scola ad a la suprastàntza da la LR par tut quei c'els ân fatg pigl seminari da mussadras. Cun quels plets d'angraztgamaint less jou sarar mieus davos raport digl cunzegl scola LR.

Luzi Battaglia, Trin

Nossas societads affiliadas

Società Retorumantscha (SRR)

Da temps en temps eisi forsa gest e dueivel da clamar a memoria che la Societad Retoromantscha ei la pli veglia organisaziun dils Romontschs. Ella ei era l'emprema che ha rimnau ils Romontschs da tuttas valladas sut sias alas ed ei sespruada dall'entschatta enneu da tgirar nies lungatg e nossa cultura, mo era da dar curascha da mantener nossa ierta. Con mal che nus stessen oz e per con pli paupers che nus fussen, sa mo quel sminar, che pren ina gada la peda da sfegliar els 95 toms dallas Annalas ni che vul far ina viseta agl Institut dil Dicziunari Rumantsch Grischun a Cuera.

Cul fatg e prestau digl onn che va a fin essan nus fetg cuntents.

1. Il Dicziunari Rumantsch Grischun

Da quel ein compari egl onn current treis faszichels: 93, 94 e 95 che cumpeglian ils cavazins Glin – Gon. Quei ei ina biala raccolta. Quel che

legia artechels sco GLIN (93) ni GOD (uaul, 95) sa pér far ina idea ord tgei rehas fontaunas ils artechels neschan e tgei maletg definitiv d'ina cultura alpina ch'els dattan. Nus sperein da saver continuar en quei ritmus e da terminar eifer temps previu il tom 7.

2. *Las Annalas*

Il tom 95, cumparius la primavera, cumpeglia bunamein 300 paginas per part illustradas en pliras colurs. El meritass in grond diember da lecturs, porta el gie zun interessants artechels ord lungatg, historia, historia culturala e litteratura, quei en differentes idioms. La cronica alla fin porscha ina biala survesta sur lavur e prestaziun dallas differentas uniuns romontschas. Tgi che vul ina survesta generala dalla acziun retoromontscha, lez anfla quella negliu schi concentrau sco alla fin dallas Annalas.

3. *Romanica retica*

Questa retscha ha fatg in paus uonn. Denton ha nies assistent K. Widmer publicau ina lavur bibliografica «Bündnerromanisch 1977–1982» che stat en stretga relaziun culs «Studis romontschs», cumpari sco 1 e 2 dalla Romanica retica.

4. *Nies institut*

Pli ferm ch'il clom resuna tras nosa tiara ch'il romontsch seigi en prighel e pli fetg ch'el attira l'attenziun dils mediums da massa. Cheutras crescha era il diember da glied che enquera da sefar in maletg dalla situaziun, quei buca mo en cerchels dalla scienza. Adina pli e pli bia glied da marveglias splunta a Cuera en nies institut ella via da Rohan 5 e giavischa da saver sez far in maletg dalla caussa romontscha. Da l'otra vart stattan ton nies institut sco ils redactors adina puspei a disposiziun alla Ligia Romontscha sco a pressa, radio e televisiun cun agid e cussegl, beinsavend che tal agid pratic per nosa cultura ei da gronda purtada.

5. *Damondas persunalas*

Nus astgein bein allegar cun satisfacziun ch'igl ei reussiu da catter ina buna cudria da lavur, e nus savein mo sperar che quei resti aunc ditg aschia. Scadina midada drova temps e lavur a cuost da nossa finamira generala.

Displascheivlamein ha Cla Semadeni dau sia demissiun sco commember da suprastonza. El ha fatg part da quella dapi 1960, da 1966 tochen 1975 eis el staus nies actuar. Nus vein adina apprezziau siu engaschament ed engraziein ad el oz per siu cussegl e sia fideivladad.

Alla fin digl onn ha nies meriteivel vicepresident, dr. Jon Pult, abdicau sco commember da suprastonza e vicepresident. Professor Jon Pult ha fatg part da nossa suprastonza dapi 1960, naven da 1965 sco vicepresident. «Da pitschen ensü n'haja gnü tscherts lioms culla SRR tras l'actività da meis bap pel Dicziunari rumantsch grischun». Nus vein adina apprezziau ses votums ponderai e positivs. Oz engraziein nus ad el per tut sia lavur e beinvuglientscha en favur da nossas miras e giavischein ad el aunc biars onns plein sulegl a Sent.

In engraziament cordial mereta nies persunal dil DRG sco era ils commembers da suprastonza e redacziun dallas Annalas.

Seregurdar en pietad vulein nus era alla fin da nies rapport da nos morts. Igl ei quei: Redactur Hendri Spescha, prof. dr. Lezza Uffer, prof. dr. Reto Bezzola, miedi Men Gaudenz e Sur Giusep Durschei. *Hendri Spescha* ei buca vivius ditg, denton fermamein engaschus per veta e cultura romontscha, quei sco autur romontsch lyric e dramatic, sco secretari dalla LR, redactur da radio e televisiun mo era sco um dalla politica culturala.

Prof. Reto Bezzola ha buca mo instruiu duront decennis la giuventegna academica el franzos vegl ed el romontsch, el ha era scaffiu ensemen cun prof. Tönjachen il «Dicziunari tudais-ch – ladin, ha representau nossa litteratura e cultura en differents gremiums naziunals sco la Fundaziun Schiller e suenter sia pensiun scaffiu ed ediu la gronda «Litteratura dals Rumantschs e Ladins».

La stad vargada ha era *Lezza Uffer* bandunau nus per adina. Cun el vein nus piars in Romontsch perschuadiu, schebi carschius si ella diaspora, eis el staus fideivels alla caussa romontscha, era sche buca tuts han capiu e suandau sias miras. Sco rimnader ed interpret dallas praulas ha el cattu renconuschientscha enteifer ed ordeifer nossas scheinas.

Suenter liunga malsogna ha il miedi dalla Giadina bassa *Men Gaudenz* saviu ir vi ella patria eterna, nua che tut pitir pren sia fin. Era el in perschuadiu Romontsch en plaid ed ovra, in fervent autur en nossas Annalas e valent autur dil teater, in grond carstgaun en siu pitir e supportar.

Sur *Giusep Durschei* ha oravontut ses gronds merets sco autur, e translatur, mo era regissur dil teater romontsch. Ultra da quei ha el redigiu plirs onns Il Pelegrin ed enrihiu ils Calenders cun poesias e canzuns.

Nus lein mantener quels meriteivels e lur ovra en buna memoria. Els gaudien pasch e pagaglia eterna.

Gion Deplazes

Suprastanza

President	Gion Deplazes, Cuaira
Vicepresident	Jon Pult, Cuaira
Cassiera	Genoveva Seger-Arquisch, Vaduz
Actuar	Cristian Joos, Cuaira

Jachen Curdin Arquint, Cuaira
Flurin Bischoff, Cuaira
Giachen Giusep Casaulta, Cuaira
Cristian Collenberg, Cuaira
Flurin Darms, Domat
Jost Falett, Samedan
Gion Gaudenz, Puntraschigna
Gion Arthur Manetsch, Domat
Chasper Pult, Cuaira
Stefan Sonder, Cuaira
Victor Stupan, Cuaira

Revisuors da quint	Robert Capaul, Cuaira Chasper Stupan, Cuaira
--------------------	---

Publicaziuns

Annalas (red. Jachen Curdin Arquint, Cuaira e Cristian Collenberg, Cuaira)

Dicziunari Rumantsch Grischun

Alexi Decurtins, Cuoir
Felix Giger, Cuoir
Hans Stricker, Cuoir

Cumischiun filologica

Heinrich Schmid, prof., president, Turich
Sigfried Heinimann, prof., Berna
Konrad Huber, prof., Meilen ZH
Ricarda Liver, prof., Lützelflüh
Mena Wüthrich-Grisch, Küsnacht ZH

Romania

Igl onn 1981/82 ei buca caracterisau dad acziuns spectacularas. La lavur per la Romontschia ei sesplegada plitost en calma. Mo era quei ei d'impurtonza, pertgei savens ein las caussas pintgas decisivas. Tuttina astgan ins dir ch'igl onn vargau seigi signaus d'ina gronda spetga. Inaga pervia dalla istanza che la Ligia Romontscha (LR) ha inoltrau alla Confederaziun per contonscher dapli mieds a pro d'acziun nova ed urgenta. Il gremi d'experts ha presentau e motivau extendidamein ils postulats en in messadi per mauns dallas istanzas federalas decidentas. En cuort cumpara il rapport. La sensibilisaziun generala per nossa causa entscheiva a fritgar. Ina unda da simpatia per nus va tras la Helvezia. Igl interess per la Romontschia crescha. Tut che vul saver co ei stat cun nus Romontschs e nies lungatg. Quei ei bien ed endretg. Mo plaun plaunet stuessen las ovras suandar. Plidau eisi gleiti avunda. E nus lein tuttina buca cuschentar ch'ei ha gia dau enqual trumpada enteifer quella euforia. Denton: merets dat ei mo cun sperar, tener la dira ed insister.

Acziun per e cun la basa

La Romania ei ina vusch enteifer la Romontschia. Siu territori ei gronds. Quei fa siu pensum buca pli sempels. Nus manegiein cun quei oravontut il contact cun la basa, cul pievel. Persuenter sestentein nus. A quei final servan las pli biaras da nossas occurrenz. Scadina drova buna planisaziun per reussir. En tut priu astgein nus esser cuntents dil resun. Success ha la 2. sentupada culturala a Laax giu ils 24 dad avrel 1982. Quella ei vegnida organisada ensemen cul «Cerchel Cultural da Laax». Sut la devisa: «Cultura crescha cuminonza» han ins scarpliu en ina discussiun generala, en gruppas ed el plenum ideas per realisar nova acziun romontscha els vitgs ed ellas uniuns. Igl inscunter, ch'ei ius a fin cun ina viseta agl Arcun da tradiziun (museum local) da Laax, ha gidau ad empunir novs contacts cun la basa ed enfirmiu nus ella schientscha da buca esser persuls cul quita da mantener lungatg e cultura e consequentamein nossa identitad. Suenter la Lumnezia e la Foppa ei la Cadi l'auter onn el tur cun quella purschida.

In novum ei stau la sera litterara dils 30 da zercladur 1982 a Rabiun. Suenter zacons onns ha la Romania puspei ediu en atgna reschia in'ovra dil giuven scribent Silvio Camenisch, intitulada «Miez miur e miez utschi». La raschun da quella sentupada era da presentar l'ovra d'in scribent empermettent. La caschun fuva excellenta per schar vegnir quella sera al plaid medemamein in scriptur arrivau: Ludivic Hendry. Omisdu han fatg stupent lur caussa suenter ch'els ein vegni presentai dad umens cumpetents: Silvio Camenisch da dr. Iso Camartin e Vic Hendry da dr. Felix Giger. La fetg buna presenza ed il grond interess demussau han schau percorscher che talas occurrenz ein giavischadas e dueien vegnir cuntinuadas.

Romania – Renania

La sentupada annuala dallas suprastonzas dalla Romania e Renania para da daventar plaunet tradiziun. Aschia ei quella sefatga danovamein ils 16 da december 1981 a Glion. Gl'inscunter ha surviu all'informaziun viceversa, alla planisaziun e discussiun davart acziuns da cuminonza.

Ensemen ei sefatga in'intervenziun tier la Corporaziun da vischnancas Surselva per contonscher in meglier risguard dil romontsch entras la

gronda corporaziun regiunala. Lezza ha rispundiu che quei problem stuessi vegnir sligiaus sin plaun pli vast cun convocar inaga tut ils responsabels per las uniuns ed associaziuns regiunalas dalla Surselva. La questiun setschenti era leu. Nus vegnin a sestentar vinavon en quei grau.

Per la Renania e Romania ei dapi in temps ina cumissiun vidlunder d'edir in cudisch da canzuns per chor mischedau. Suenter ina discurrida culs umens dalla pratica ei vegniu tarmess als chors mischedai da quei intsches in questiunari cun la damonda, schebein ins dueigi edir in cudisch da canzuns u ina mappa cun fegls A4. La gronda maiortad ei s'exprimida per ina mappa cun fegls.

Plinavon realiseschan la Romania e la Renania el proxim avegnir la honoraziun da persunas meriteivlas el Curtgin d'honor a Trun. Las propostas elaboradas vegnan empaladas vinavon al parsura dil comite d'undrientscha: cuss. gov. dr. Donat Cadruvi sco president dalla Fundaziun Cuort Ligia Grischa, Trun.

Ensemblamein han Renania e Romania era fatg amogna alla entschatta d'uonn en plirs vitgs dalla Surselva occurrenzas sut il tetel: «Scolaziun dils carschi» davart ils temas: Traffic, praulas, litteratura, jarvas e cant popular. Las sentupadas ein stadas frequentadas cun differenza. En tut priu hai giu in resun positiv.

Fetg legreivel ei ch'igl ei reussiu da formar (fusiunar) dallas duas cumissiuns «Fatscha da nos vitgs», dalla Romania e dalla Renania, in sulet gremi. Quel stat sut l'egida competente e secumprovada da Plasch Barandun, Veulden. La Romania ei representada en quei gremi tras: insch. Hubert Cavigelli, Glion; scolast Pieder Caduff, Valgronda; arch. Leo Deplazes, Sagogn e scolast Carli Scherrer, Trun. La cumissiun ei semessa da miervi all'acziun e presta lavur da vaglia.

La Romania e la Renania han era organisau quest atun a Laax in cuors per corrispondenza romontscha. Quel ei vegnius tgamunaus cun distincziun dad Ignaz Cathomen, anteriur president dalla Romania. – La collaboraziun denter la Romania e la Renania ei daveras sesviluppada dètg concretamein, legreivlamein ed empermettentamein.

Romania – Romania da giuventetgna

Buca ch'ellas fussen stadas stretgas: las relaziuns denter la Romania e sia secziun: la Romania da giuventetgna. Enschi en veva ei dètg bein. Al

parsura dalla Romania han ils giuvens e las giuvnas da nies moviment dau – suenter biars onns – ils 7 da november 1981 a Vella caschun da presentar noss'uniun cun sia intenziun ed acziun. Era il parsura e plidader dalla Romania da giuventetgna, cand. med. Gian Bundi, ei staus premuraus e s'engaschaus fetg. Igl ei stau trasatras fetg bi ed emperneivel da collaborar e contrahar cun el.

Gronds quitaus – e quei repetin nus sco mintg'onn – fa a nus la Talina, igl organ dalla Romania da giuventetgna. Ella ei sesviluppada ils davos onns ad in organ per part ideologic, polemic e persunal. La suprastonza dalla Romania ha perquei buca saviu sedecider da dar alla redacziun dalla Talina il sustegn giavischau da frs. 1000 per l'ediziun. Ella surlai quella decisiun als delegai. Nus essan sereteni da declaronzas, lessen denton punctuar cheu che nus sedistanziein en tutta fuorma dalla redacziun dalla Talina. Expressivamein lessen nus denton retener che la Talina ei in problem pervia dalla redacziun (Leo Tuor) e buca muort la Romania da giuventetgna. Leu ein ils meinis davart il cuntegn dallas davosas numeras medemamein fetg dividi.

Ediu e susteniu ovas

In camp tradiziunal ein las ediziuns. Inaga las ufficialas: Ischi semestril ed il Tschespet. Las numeras 17 e 18 digl Ischi semestril e 53 dil Tschespet (cun ovas da Mario Capaul p.m.) ein cumparidas. La Romania ha plinavon ediu l'ovra da Silvio Camenisch «Miez miur e miez utschis». Reediis – sin giavisch da pliras varts – ei era il «Vademecum», il guid linguistic per la Surselva, vegnius che fuva exaurius. Midadas da text ha ei dau neginas. Mo havein nus desistiu quella ga dils inserats e schau filmar da niev ils maletgs ch'ei per part novs.

La Romania segna sco coeditura dils quater toms cun ovas dil scribent lumnezian Aluis Arpagaus e dallas ovas da Sur Gion Cadieli. Susteniu ha la Romania las suandontas ovas: Passidas, da Vic Hendry; las ediziuns ecclesiasticas dil capetel sursilvan; Clapitsch e Pinocchio da prof. dr. Alfons Maissen; la scartira giubilara a prof. Stimm, Minca (sils 65 onns) e «175 onns Seminari da spirituals s. Glieci a Cuera» sco era l'acziun da romontschar la fatscha dil vitg da Trun.

Finanzas

Tier la reorganisaziun dalla LR ils anno 70 ha la Romania mess – e quei era lu capeivel e giustificau – peisa prioritara sin ina commensurada representaziun ella radunonza da delegai dalla LR. Deplorablamein ei vegniu dau memia pauc atenziun alla repartiziun dils mieds finansials secund la grondezia dil territori che la Romania ha da «provientar». Quei ha giu per consequenza che nus essan pil solit adina ellas stretgas cullas finanzas. Ina correctura urgenta e sperta spetgein nus en connex cun la repartiziun dils novs mieds finansials tras la LR.

Enderschend ch'il quen dalla LR per 1982 siari cun in avanzament da biebein 90 000 francs, ha la Romania immediat intervegniu tier la LR (via Cussegl) per ch'in cert importo da quei bene vegni surdaus supplementarment allas quater uniuns cun tgira da territori. Nies giavisch ha cattau sustegn unanim tier la LR, denton buca tier la Regenza. Lezza ha insistiu – malgrad diversas intervenziuns – che quei avanzament seigi d'applicar per pagar giu ils deivets dalla LR. La LR metta en vesta ina summa supplementara da ca. 20 000 francs per l'entschatta dil proxim onn alla Romania (ed allas treis autras uniuns cun tgira da territori).

Impurtont ei – era psicologicamein – che las regiuns sentien ch'ei flessegi dapli mieds finansials alla LR. Autramein sa la Romania buca pli ademplir sias obligaziuns finansialas. Ei dess lu mo aunc la pusseivladad dad empruar da recaltgar dapli tras las vischnauncas, cun donaziuns, ni tras prender si credits e far deivets. Lezza via sperein nus da buca stuer encaminar. Nus pretendin denton tontas finanzas ch'ei tonscha da realisar nossa acziun.

Restructuraziun dalla Romania

Ils delegai han dau avon in onn alla suprastonza l'incarica da restructurar la Romania. Quei duei daventar cun far dalla Romania ina instituziun d'acziun ed organisaziun pli efficacia culla finamira d'enragischar ella adina dapli el pievel. Ils novs mieds finansials empermess duessen possibilitar da saver realisar quei cun dapli glied engaschada ed era indemnisada. Perquei ei la Romania dapresent vidlunder d'elaborar in niev reglament da finanzas.

Il 13 da mars ha la suprastanza dalla Romania elegiu ina cumissiun predeliberanta. Quella cumpeglia: il parsura dalla Romania, plinavon il cancelier cantunal, dr. Fidel Caviezel e prof. Isidor Winzap. El decuors dalla stad vargada ha quella cumissiun dilucidau en pliras sesidas la vasta materia, per part dètg problematica. Ella ei seconcentrada sin quater puncts cardinals: intenziun, commembradi, relaziun Romania gronda: Romania da giuventetgna sco era da far propostas per la nova structura (organs). La cumissiun ha suttamess als delegai in rapport per informaziun e discussiun. Secund l'incarica vegn ella ad elaborar el decuors da l'auter onn in sboz per novas statutas. Quella caussa urgenta drova bia temps. Senza quella restructuraziun restassen las stentas da decentralisar (regionalisar) il moviment romontsch vanas. La caussa fa era empau prescha. Previu ei d'eleger il secretari dalla Romania el decuors da 1983. Cun l'entschatta da 1984 duess la nova organisaziun entrar en vigur.

Dalla suprastanza

La suprastanza ha salvau el decuors digl onn vargau sis sesidas (a Cuera, Laax, Sagogn, Rabiun, Vella e Glion) e deliberau in'entira retscha da tractandas. Las sentupadas ein sesplegadas en in spèrt da collavur ed engaschi. Ei ha tucchau a mintga suprastant da prestar – sper igl engaschi da siu ressort – aunc dabia uras per nossa incarica. Adina ei vegniu fatg tut il pusseivel per exequir il surpriu tenor meglier saver e puder. Il 18 delegai dalla Romania alla LR han priu part dallas duas radunonzas a Cuera ed a Luven. Il parsura ha fatg part dallas radunonzas dil Cussegl dalla LR dils 23 d'avrel ed igl october 1982, sco era dils rapports orals dalla suprastanza dalla LR culs parsuras dallas quater uniuns cun tgira da territori (6-2-1982 e 15-9-1982). Plinavon ha il president era representau la Romania a caschun dalla sesida dalla Nova societad helvetica dils 21 da november 1981 a Winterthur e cooperau – cun auters – tier las emissiuns dil Radio romontsch, stadas dedicadas alla Romania (28-11-1981 e 16-1-1982).

Demissiuns

Cun uonn va la perioda d'uffeci 1979–82 a fin. Demissiunau han: la vicepresidente, Maria Cadruvi; igl actuar Pieder Caduff e sur Marcus

Flury. Els ein stai ina perioda en uffeci. Tuts treis ein denton sedeclarai prompts da segidar tier ulteriura acziun sin nies giavisch. A seretrer vegnan sco redactors digl Ischi Semestril: bibliotecari Norbert Berther (ressort: historia locala e grischuna, tradiziuns popularas ed oravontut la cronica) sco era scol. sec. Richard Cavigelli (ressort: instrucziun ed educaziun). Remess siu uffeci ha era il redactor dil Tschespet: dr. Valentin Vincenz. Sco delegai dalla Romania alla LR giavischan da vegnir remplazzai: sur Gion Martin Pelican, Domat e Fridolin Bargetzi, Domat.

A tuts demissiononts in cordial Dieus paghi per lur premura, bunaveglia ed engaschi demussau. Scadin dad els ha prestau lavur entira sin siu camp. Nus deplerein ch'els van, stuein denton ver capientscha per lur decisiun motivada. La suprastonza ha instradau las mesiras necessarias per occupar ils posts vacants.

Undrientschas

Ei stat en competenza dalla radunonza da delegai da nominar commembers honoraris dalla Romania. Treis onns ein vargai dapi la davosa undrientscha. La suprastonza ei perquei dalla opiniun ch'ei seigi indicau da honorar persunas meriteivlas cun il commemoradi d'honor. Ella vegn perquei a proponer uonn per quell'undrientscha: mistral Gion Giusep Derungs, Uors/Lumnezia (per sias stentas sco dirigent e cumponist); rev. sur Giusep Durschei, Segnas (muort siu engaschi per la litteratura ed il teater) sco era il sribent Ludovic Hendry (en reconuschientscha per sia gronda prestaziun litterara).

Engraziament

La lavur e la muntada dalla Romania creschan ad in crescher. Da quei resorta ch'ei tucca ad enzatgi da s'engaschar adina dapli. Igl ei denton satisfigiont da saver constatar co tons ein prompts da tonscher maun – ord ideal e perschasiun. Autramein fuss l'incarica dalla Romania buca realisabla. Ad els eisi d'engraziar resentidamein. Inaga als consuprastonts ed al representant dalla Romania ella Ligia Romontscha. In grond engraziament meretan era ils redactors dils organs: Tschespet ed Ischi

semestril. Plinavon era tut ils commembers dallas cumissiuns sco era nos delegai alla LR. In Dieus paghi s'auda era als rivendiders da nos organs ora els vitgs, a tut quels che sustegnan, promovon e possibiliteschan acziun. Senza els fussen nos sforzs vans. Ch'els stettien fideivels e segidien vinavon. Nus essan dependents dad els e savein bien grau.

Giusep Capaul, parsura

Suprastonza

Parsura:	Giusep Capaul, Mustér
Viceparsura:	Gion T. Deplazes, Domat
Actuar:	Duri Pelican, Lumbrein
Administratur:	Giusep Decurtins, Trun
Assessurs:	Claudia Gienal, Glion e sur Alexi Manetsch, Rabiun
Revisurs da quen:	Augustin Cathomen, Breil e Valentin Bearth, Glion

Publicaziuns

Tschespet	(red. Valentin Vincenz, Buchs e Guglielm Gadola, Turtig)
Ischi semestril	(red. Norbert Berther, Cuera, sr. Florentina Camartin, Turitg, Conradin Cathomas, Glion, Richard Cavigelli, Glion e Giusep Decurtins, Cuera)

Uniun dals Grischs (UdG)

A sun passos be och mais daspö cha d'he surpiglio üna plaiv chi nu porta be lavur ed onur, mo chi oblia dad esser adüna oriento da tuot que chi passa in nossa rumantschia. E quaut chi'd es success! A nu passa ün di

cha in üna o l'otra giazetta u periodic a nu vegna scrit qualchosa sur dal rumauntsch, insè ün fat allegraivel, ma l'algrezcha pudess svelt as transformer in rasegnaziun e scha's pigliess pel pled tuot que chi vain scrit, schi nu'ns restess bod pü oter cu da der sü tuot la sprauza.

Eau am dumand adüna darcho: Perche tresour quist pessimissem? Perche vzair adüna be il negativ, discuorrer da la mort dal rumauntsch in as basand traunter oter sün cifras e statisticas da las quelas as po, scu cha tuot so, fer adöver a bainplachair e tuot tenor sia intenziun?

Sch'eu vess gieu tels impissamaints, schi sgür cha nu vess surpiglio la plaiv da mner ün'organisaziun chi vess da chürer ün muribund! Tenor me es la situaziun dal rumauntsch bger megl'dra cu avaint var 20 u 50 ans. Pensain be a la granda simpatia chi'ns vain spüerta da noss convschins sü da la Bassa, da tuot ils gremis politics pussibels e perfin da l'ester. Scoulinas e scoula faun lur dovair, a tuocha uossa a michün da nus da fer a sieu lö tuot sieu pussibel e lura nu varo que pu lö inüngür per litanias e relaziuns apocalipticas. Na da discuorrer da la prouva da vulair mner discordia illa buna armonia da fin uossa traunter Putèrs e Valladers! E perche adüna tschercher culpabels! A chi gnaro deda ün bel di la cuolpa, zieva cha'l terrain nu po uossa pü gnir vendieu als esters e cha'l turissem pera da's stabiliser? Scha mieu stimo antecessur ho zieva ses ans operusited per noss'organisaziun glivro sieu ultim rapport constatand cha nossa situaziun detta andit a pisser e pessimissem, schi prouv eau almain uossa e sprauza eir in avegnir, da la vair forsia eir cun pisser, mo cun ün schlass optimissem e que perfin scu Putèr.

La proposta per üna lingua a placativa rumauntscha, fatta da prof. dr. Heinrich Schmid da l'universited da Turich pera d'avair chatto dret bun rimbomb. Propi üna stupenda lavur chi merita noss'admiraziun e nos ingrazchamaint!

Darcho sun sortieus da stampa divers bels cudeschs chi paun gnir retrats da l'Uniun dals Grischs:

- Palingornas, da S. Bonorand
- Plür/Traditur/Diari, dad Andri Peer
- Tschantamaints d'Engiadina bassa
- Tschantamaints d'Engiadin'ota

In stampa as rachattan:

- Prosa da dadour munts
- Raquints per la giuventüna

- Terms, da Victor Stupan
- Grammatica valladra/francesa, da G.P. Ganzoni

Sustegn finanziel haun survgnieu:

- A. Planta, per «Pommaraida»
- Fundaziun de Planta-Samedan pel Cuors da sted
- Scoula da paurs Lavin
- G.P. Ganzoni per la Monografia da Schlarigna

Diversas bibliotecas haun survgnieu ün bel quantum da cudeschs gratuits: Sent, Scuol, Zernez, Lavin, Scoula ind./prof. a Samedan.

D. Gisep as voul retrer dal post da redactur pel büro da plazzamaint. Eir in quist lö l'ingrazchainsa per sia lavur prasteda düraunt ans. Quista lavur gnaro in avegnir effectueta da nossa persuna in mez uffizi chi vess però surtuot da der regulermaing cuors d'assimilaziun in lös chi nun haun fat u nun haun pudieu fer ünguotta in merit. Scu nouv mez d'instrucziun gnaro surpiglio ed elavuro il cuors da la Fundaziun de Planta-Samedan, chi düraunt desch ans ho fat fich buns servezzans.

Sper quists puonchs essenziels fains eir nus adüna darcho ed inua mê pussibel üna tsherta cosmetica, in rumantschand inscripziuns, cudeschs da telefon etc.

La supastanza as chatta mincha seguond mais per evader sieus dovairs e per discuter problems actuels.

Ingrazcher vules in quist lö eir a l'administradura dal Chesin Manella a Schlarigna, inua cha's rechatta nossa libreria, a duonna Clara Stupan ed a sia agüdaunta, duonna Rita Clalüna. L'idea fa fabricher il Chesin Manella insembel cun la Corporaziun evangelica chi metta a dispusiziun sias localiteds a la giuventüna per tuotta sorts arrandschamaints, nu pera d'esser steda güsta. A saro forsa da reponderer la chosa.

In nom da l'Uniun dals Grischs e cun que da tuot ils Rumauntschladins am tuocho que d'ingrazcher als signuors Töna Schmid e Duri Gaudenz, redactuors da nos fich bel Chalender, a las duonnas Anita Gordon ed Annapitschna Grob pel stupend Dun da Nadal ed a la fin di eau grazcha als cuvihs, surtuot a quels activs chi's pristan di ed an per nossa chosa.

Il president:
Ottavio Clavuot

Suprastanza

Parsura: Ottavio Clavuot, Samedan
Viceparsura: Josef Thomas Stecher, Tarasp
Actuar: Philipp Walther, Champfèr
Chaschier: Valentin Pitsch, Müstair
Assesur: Jon Depeder, Sa. Maria
Suppleantas: Anita Gordon, Silvaplauna
Ulrica Vital, Scuol

Revisuors da quint: Reto Manatschal, Sa. Maria
Göri Ganzoni, Schlarigna †
Claudio Gustin, Sa. Maria

Publicaziuns

Il Chalender ladin (red. Töna Schmid, Sent e
Duri Gaudenz, Scuol)
Il Dun da Nadal (red. dna. Anita Gordon-Steinrisser,
Silvaplauna,
dna. Annapitschna Grob-Ganzoni,
Wetzikon/ZH)

Administraziun e deposit da litteratura

Dna. Clara Stupan-Keller, Samedan

Renania

Rapport digl onn da gestiun 1981/82

Ina constataziun che nus vein saviu far igl onn vargau: la schientscha romontscha ei el crescher. Bein ei la situaziun dil romontsch sigl intschess dalla Renania tut autra che buna, denton astg'ins constatar tscheu e leu segns dad ina renaschientscha dalla schientscha romontscha. Ils pessimists han pia buca il davos plaid.

Radunonza da delegai

Ils 6 da mars ein ils delegai dalla Renania seradunai a Donat tier la radunonza generala. Suenter las tractandas statutaricas ha Sep Item referiu sur dalla reediziun dalla Crestomazia, Luzi Battaglia ha dau ina survesta sur dalla lavur dil seminari da mussadras LR e Florentin Lutz ha presentau il niev material dalla LR. La part ufficiala dalla radunonza da delegai ha concludiu cun in film da Johann Clopath che ha mussau impressiuns dalla Val Schons. La sera han las uniuns localas da Donat e contuorn purschiu ina sera romontscha.

Cuors

Cuors romontschs ein vegni realisai a Flem, Glion, Vuorz e Ziràun. Igl interess per cuors romontschs (cuors d'assimilaziun) ei gronds.

En collaboraziun cun la Romania ei vegniu organisau *cuors da scola-ziun da carschi* en pliras vischnaucas.

Temas: Rest Arpagaus, polizist cantunal ha orientau co geniturs ed educaturs san preparar lur affons per il traffic sin via. Toni Halter ha referiu davart il tema «sentupada cun las praulas romontschas» e Bernard Cathomas ha tractau problems psicologics en connex cun las praulas.

Anna Mengia Bertogg, Castrisch e Silvio Camenisch, Domat, han legiu ord lur ovras litteraras. Rita Cadruvi da Siat ha dau ina introducziun el mund dallas jarvas curativas. Giusep Decurtins e Giachen Degonda han envidau a seras da cant.

A Laax han la Renania e la Romania organisau igl atun vargau in cuors per correspondenza romontscha. Quel ei vegnius tgamunus dad Ignaz Cathomen.

Ils cuors ein vegni frequentai differentamein, ferton ch'ins ha constatau en general en las vischnauncas pli grondas ina plitost fleivla frequentaziun ei ina tala stada buna en las vischnauncas pli pintgas.

Grazia fetg alla cumissiun «scolaziun da carschi» sco era als referents per lur engaschi e buna lavur!

Grazia fetg era alla Romania per la collaboraziun!

Periodics

Ser Jacob Michael per la part sutsilvana ed ina cumissiun consistenta da Gallus Pfister, Anna Mengia Bertogg e Luzi Battaglia per la part sursilvana han puspei procurau per l'ediziun dil *Dun da Nadal*. Era ad els in cordial engraziament per tutta lavur. Sin Nadal compara mintgamai era il calender «*Per mintga gi*». Sche gie che nus vein giu laschau stampar in bien ton exemplars daplì ch'igl onn vargau ei l'ediziun dil calender stada exausta enteifer cuort temps – ina enzenna ch'igl interess per lectura romontscha ei el crescher ed in bien attestat a nos dus redactors ser Martin Fontana e ser Jacob Michael.

La part sutsilvana dil calender ha passau ina sava che mereta ina menziun speciala. Per la trent'avla gada eis ella vegnida redegida da ser Jacob. 30 onns redactor empleneshan ina gronda cratla da lavur – nus essan conscients da quei fatg.

Cun gronda energia e perseveronza han era ils redactors da nos *organ jamnil* «*Casa Paterna/La Punt*» Johann Clopath e ser Jacob Michael luvrau. Essend ch'els ston far tutta lavur da redacziun en lavur accessoria han els pauc temps liber. La Renania sa tgei ch'ella ei culpona als dus redactors.

Cumissiun fatscha da nos vitgs

La cumissiun fatscha da nos vitgs ei vegnida fusiunada cun la cumissiun dalla Romania – in ulteriur resultat concret dalla collaboraziun denter Renania e Romania.

La nova cumissiun ha elegiu Plasch Barandun da Veulden a niev parsura. Ins ha decidiu da continuar culla lavur a Sagogn. Pils 1983 sededichescha la cumissiun alla fatscha dil vitg da Trun. La Renania ei representada en questa cumissiun entras: Plasch Barandun, Veulden, Gion Sutter, Maton, Peter Janki Luven, Jacob Pfister, Pitasch.

A tuts commembers dalla cumissiun in bien engraziament per lur bunaveglia ed engaschi.

Ediziuns

Bugen vessen nus presentau duas novas ediziuns sco prevediu el plan da lavur: Il cudisch «Jon e Din», ina translaziun dil cudisch «Max und Moritz» da Wilhelm Busch ed il glossari cun expressiuns sutsilvanas da planisaziun. Ord differentis motivs ha ei dau in retard culla stampa – tochen la fin dils 1983 sperein nus da saver presentar quellas ediziuns.

Selegrar astga la Renania d'in cudisch ch' ei vegnius edius sin Nadal 1982 dalla «Fundaziun Anton Cadonau pil romontsch en baselgia». Quei cudisch che senumna «Pleivs e baselgias en valladas renanas» cuntegn monografias da prof. dr. Hercli Bertogg ed ei vegnius semtgaus per la stampa da ser Flurin Darms.

Suprastonza

La suprastonza ha salvau el decuors digl onn vargau sis sesidas e deliberau ina gronda retscha da tractandas. Essend che mintga suprastont sto prestar sia lavur per la Renania en lavur accessoria tucc'ei a mintgin da purtar grondas unfrendas.

Ei dat bia lavur era davos las culissas che sto vegnir prestada. Ils suprastonts enconuschan quella lavur.

Jeu less finir miu munclus rapport cugl engraziament a tuts che segidan adina puspei pruamein da tener il carr dalla Renania sin buna via.

Il president:

Luzi Battaglia, Trin

Suprastonza

Parsura: Luzi Battaglia, Trin
Viceparsura: Gion Kunfermann
Cuera-Lon
Cassier: Gion Item, Panaduz
Gieri Seeli, Flem
Martin Cantieni, Donat
Oscar Candrian, Ziràn
Bartholome Tscharner, Ziràn
Gieri Risch, Vuorz
Peter Janki, Luven

Revisurs da quen:

Administratura:
(vendita da cudischs)

Suppleants

Christ Casper Dolf, Vargistagn
Anna Nicca-Dolf, Donat
Margreta Jemmi-Cavigilli, Flem
Hans Caprez, Dielsdorf
Christian Joos, Cuera-Andeer
Magdalena Gartmann, Castrisch
Jacob Pfister, Pitasch
Vreni Caprez-Spreiter, Trin
Plasch Barandun, Veulden

Carl Hassler, Trimmis-Donat
Gieri Pfister giuv., Vuorz

Barla Candrian-Janki, Cuera,
Salvatorestrasse 41

Publicaziuns

Casa Paterna/La Pünt

Calender PMG

Dun da Nadal

Cumissiun

Cumissiun Casa Paterna

Johann Clopath, Trin;
ser Jacob Michael Ziràn
ser Martin Fontana, Favugn;
ser Jacob Michael, Ziràn
ser Jacob Michael, Ziràn
(part sutsilvana)
Gallus Pfister,
Annamengia Bertogg,
Luzi Battaglia (part sursilvana)
Hans Caprez, Sep Item, Gion Item,
Flurin Caviezel, Alice Candrian

Uniung Rumantscha da Surmeir (URS)

Rapport annual 1982

«Acziun rumantscha» è sto igl motto principal per la labour dalla suprastanza dall'URS digl onn 1982. Ancunaschaintamaintg èn igls dus davos onns stos caracterisos d'ena gronda sensibilisaziun e reclama per la Rumantscheia. Chegl è reuschia oravanttot per noss conburgheis giu la bassa. Pigl proxim avigneir ogl nom da cuntanscher la madema sensibilisaziun tigls rumantschs sez, d'igls persvader da lour identitad, er schi chegl pò tunar paradox. Deplorablamaintg è igl problem dalla Rumantscheia nia mess mengia savens an connex cugls daners. Per demussar tgi la Leia Rumantscha e sias societads affiliadas impondan betg angal lour taimp e lour forzas per discutir da finanzas – er schi chellas èn d'eminenta impurtanza per realisar mintga program da labour – ò l'URS realiso, u è vedlonder da realisar differentas acziuns specialas a favour digl rumantsch dasper sia labour tradiziunala sen camp dallas ediziuns, dalla assimilaziun digls esters, dalla scolaziun da carschias etc.

ACZIUNS RUMANTSCHAS

Rumantscher igl codesch da telefon

Scu amprema acziun ò l'URS piglia a mangs igl codesch da telefon per las vischnancas surmiranas. 25 persungas, per gronda part studentas e students digl seminari scolastic e digl seminari da mussadras dalla LR, on visito durant las vacanzas da Pasca tots abunents da telefon an Surmeir ed on rimno circa 1300 sottascripziuns da persungas tgi èn stadas prontas da midar lour indicaziuns tudestgas an rumantsch. Deplorablamaintg n'ègl betg sto pussebel alla PTT (ord muteivs da labour) da far las midadas per tottas vischnancas gio pigl codesch da telefon tgi è gist cumparia. 6 vischnancas èn neidas risguardadas, per las ulteriouras duess chegl succeder pigl proxim codesch tgi cumpara an dus onns. A tottas persungas tgi èn s'angaschedas per chella tgossa ed er agls 1300 abunents tgi on do igl cunsentimaint per la midada (deplorablamaintg betg tots) en cordial angraztgamaint.

Fatscha da nossas vischnancas

Essend la suprastanza dall'URS digl meini tgi la fatscha da nossas vischnancas totga sainza dubi er tar las maseiras urgentas tgi èn da piglier per tgirar noss lungatg, ò l'URS stgaffia ena cumischung tgi sa fatschainta agl avigneir da tals problems. La cumischung permanenta è sa constitueida gio la premaveira passada. Ella sa cumpona da: Gion Giatgen Steier, parsoura e digls commembers: Silvio Battaglia, Savognin, Margrit Brenn-Demarmels, Stierva, Remi Capeder, Casti e Peter Simeon, Lantsch/Vaz.

L'incumbensa principala dalla cumischung è da rumantscher la fatscha da nossas vischnancas e da rinforzar la preschientscha rumantscha tar la publicitad. Chegl duess succeder cun procurar tgi las inscripziuns, signalisaziuns, reclamas, tavlas da tot gener etc. vignan fatgas an rumantsch, ma er cun francar la preschientscha da noss rumantsch tar cumegns e privats, scu per exaimpel igls noms da products an buteias, cartas da menues an hotels ed ustareias, signets da firmas, brevs etc. Scu amprema lavour on igls commembers dalla cumischung inventariso igl status quo cun nudar e fotografar las inscripziuns publicas e privatas, cun rimnar las adressas digls responsabels e cun intervigneir tigls possessours da bietgs e stabilimaints novs u da tals tgi vignan restauros. Scu proxim pass vignan igls possessours fatg attents a scretg agl giaveisch per far chellas midadas. A lunga vista ègl alloura previa d'organisar acziuns ainten las singulas vischnancas cugl motto «Igl rumantschs geidan sasez» cugl scopo da recaltger daners per finanztgier las acziuns. I sa tratta cò d'ena acziun tgi vign a cuzzar onns alla lunga. Igl success dapenda naturalmaintg er cò dalla bunaviglia e dalla prontadad digl singul d'attribueir ensatge a favour digl maletg da nossas vischnancas rumantschas.

Exposiziun davart igl rumantsch ainten igl museum Curvanera a Savognin

La Fundaziun «Museum Curvanera» a Savognin ò mess a disposiziun all'URS ena stanzetta per andrizzar ena exposiziun permanenta davart igl rumantsch. Igl scopo da chella exposiziun è da francar la preschientscha rumantscha er aint igl museum da vallada, da porscher ena informaziun

multifara a mintga visitader digl museum, ad indigens ed esters, davart igl pievel rumantsch, sies lungatg, sia litteratura, cultura ed istorgia. Gl'è previa da dar chellas informaziuns cun graficas, cartas, fotografias e texts, cun exponer codeschs rumantschs, documaints, evtl. reproducziuns etc. ma er cun metter a disposiziun material d'informaziun e documentaziuns.

Scolast secundar Mario Jegher ò cumpilo l'exposiziun tgi duess neir averta agl decurs da chest anviern.

Schinavant las treis acziuns specialas ed ossa anc igl rapport dallas acziuns tgi èn gio davantadas tradiziun.

Scolaziun da carschias

Igls incumbensos dall'URS/LR per la scolaziun da carschias, Val. Bearth e Pina Iseppi, on er chest onn presto buna labour. Durant igl meis da mars ò ser Duri Loza referia dus seiras, a Tinizong ed a Casti, davart la canzung religiosa an Surmeir e scu continuaziun on els organiso pigl meis da november en referat davart la canzung populara rumantscha cun special risguard alla canzung da Sontga Margriata, cun dr. Alexi Decurtins. Pigl december ègl gio annunztgia ena seirada d'informaziun davart igl radio e la televisiung rumantscha cun dr. Stefan Sonder, dr. Clemens Pally e collaboratours da radio e tv.

Curs d'assimilaziun

Èn nias organisos a Savognin, Lantsch, Vaz e Lai, dond la pussebladad er agls esters dallas vischnancas vischinantas da frequentar chels curs per amprender rumantsch. Proximamaintg vign er organiso en curs a Casti. Agls scolasts tgi èn s'angascheas sen chel camp, principalmaintg Ida Baselgia, Gion Giatgen Steier, Cristian Schnöller, Luzi Jochberg e Peter Simeon, admetta en sincer paiadia.

Gruppa da teater Surses

La stad passada on differents ameis digl teater fundo ena gruppa da teater per Surses tgi ò per intent da promover ed activar igl teater rumantsch an

Surses. Ena iniziativa tgi l'URS ò benevento fermamaintg e la cala ella vign er a sustigneir – schi fò basigns – moralmaintg ed er finansialmaintg an rom da sias pussebladads.

EDIZIUNS

Periodicas

La decisiung d'avant en pèr onns da edeir la PAGINA DA SURMEIR mintga emda è stada gista ed ò purto igls sies fretgs, chegl schibagn concernent igl andomber d'inserents scu er digls abunents. Nossa gasetta vign da preschaint derasada an circa 1300 steivas rumantschas. (Igl onn 1979 = 800 abunents). Nossa premurada redactra, donna Rina Steier-Peduzzi, mareta en cordial angraztgamaint per sia buna lavour. La cumischung da redacziun ò salvo agl decurs digl onn 8 sedutas.

Er las ulteriouras periodicas dall'URS, IGL NOSS SULOM, redigia da dr. Cristoffel Spinas, ed igl CALENDER SURMIRAN, redigia da scolast secundar Faust Signorell, cattan mintg'onn daples cumpraders; en segn tgi gartegia adegna puspe a noss redacters da captivar igl lectour cun interessantas contribuziuns. Agls redacters seigl angraztgea persiva.

Ulteriouras ediziuns

An collaboraziun cun la Leia Rumantscha èn er cumpareidas chest onn differentas publicaziuns rumantschas. All'antschatta lessa menziunar ena nova ediziun digl PLED RUMANTSCH/PLAID ROMONTSCH, tgi cuntigna chest eda igls maletgs e las expressiungs correspondentas an 5 idioms da differentas professiungs tenor igl Duden illustro.

Ansemen cun la tgesa editoura Desertina, Mustér, ò l'URS realiso en codesch illustro per unfants: PIRO ED IGLS POMPIERS, pigl scalem bass, translato da Franz Capeder.

L'ovra svizzra da lectura per la giuventetna (OSL) ò er edia chest onn dus carnets surmirans: Pigl scalem superiour ò Peder Cadotsch translato en carnet litterar da Paul W. Gallico cugl tetel: L'OCA ALVA. La

cuverta scu er ena ulterioura illustraziun ò stgaffia noss pictour artist Beny Balzer dad Alvagni. Pigl scalem bass ò Ursus Baltermia translato ena lavour da Suzanna Wallis cuagl tetel: SOFIA ED IGL PULSCHAGN RICO.

Menziunar lessa er anc dus ediziuns privatas, cun las calas l'URS ò directamaintg da far navot, pero per las racumandar. Gl'èn chegl l'ediziun da ser Duri Loza: RAGURDIENTSCHAS ED OBSERVAZIUNS, tgi è cumpareida la stad passada e la restampaziun dalla CRESTOMAZIA da C. Decurtins antras la tgesa editoura Octopus a Coira; cò lessa an special render attent agl tom 10 tgi è deditgia a Surmeir igl qual è cumparia chest aton.

(Ena ovra litterara tgi l'URS edescha an atgna reschia: RASCHLADAS E FULTSCHEIDAS, prosa surmirana da Peder Cadotsch e Gion Peder Thöni, cun illustraziuns da Tgasper Spinas, è da preschaint an stampa e niro a cumpareir all'antschatta digl onn vegnent).

Damaias ena bela paletta da codeschs surmirans tgi èn cumparias agl decurs da chest onn, franc ensatge per mintga gost ed interess. Chels codeschs pon neir retratgs digl cassier dall'Uniung Rumantscha da Surmeir, Giatgen Schmid a Riom, u dalla Leia Rumantscha a Coira. Igl madem vala er per

Cartas e placats rumantschs

Dasperas igls placats rumantschs e las cartas da gratulaziun e da condolientscha tgi èn an vendita ò l'URS chest onn slargea la purscheida cun cartas da Nadal e da Bumang an idiom surmiran.

Normas ortograficas

Igl onn passo vaia oriento la radunanza generala davart l'intenziun dall'URS da refar e da cumpletar las NORMAS ORTOGRAFICAS PER IGL RUMANTSCH DA SURMEIR da dr. Mena Wüthrich-Grisch, tgi ans duessan dar pigl avigneir las directives necessarias per la scripziun digl idiom surmiran. Mena Wüthrich ò surpiglia l'incumbensa ed ans ò preschainto en sboz correspondent. La LR ò sottames chel ad en ulteriour filolog tgi ò fatg da sia vart propostas e do cunsegl. Da

preschaint vign igl sboz surluvro e nous speragn d'igl pudeir dar an stampa agl decurs digl onn 1983.

Conclusiung

Per concluder na lessa betg tralascher d'angraztger tgodamaintg a tots collaboratours dall'URS tgi on gido an l'egna u an l'otra maniera a realisar chest program da lavour; er allas bleras persungas tgi on luvro per deir uscheia «davos las culissas». I maness cò bler mengia gliunsch da menziunar per nom mintga singul collaboratour.

En cordial paiadia a mies consuprastants ed agls delegos alla LR. La suprastanza ò salvo 10 sedutas, tiers chegl vignan anc 2 radunanzas da delegos dalla LR; ultra da chegl è igl president anc sto preschaint a 2 sedutas digl cunsegl dalla LR, ad 1 rapport oral digls presidents dallas societads affiliadas cun la suprastanza LR, ed ad 1 seduta cun la cumischung «Fatscha da nossas vischnancas».

La muntada dall'URS e la lavour digls collaboratours crescha veaple. Aveir daples finanzas monta svilupar ena pi gronda activitad per pudeir investar igls daners an moda e maniera efficacia. E chegl pratenda ena gronda lavour supplementara da tots collaboratours. Cun satisfacziun pudainsa constatar tgi gl'è sto pussebel anfignen ossa da cattar las persungas tgi èn prontas da metter a disposiziun lour forzas ord persvasiung per en ideal. Chegl vign adegna pi grev; i duess pero rastar uscheia. Otramaintg n'è l'URS betg abla d'adampleir sia incumbensa.

Per la suprastanza dall'URS
igl president
Gion Pol Simeon

Suprastanza

Parsoura:	Gion Pol Simeon, Coira
Viceparsoura:	Remi Capeder, Casti
Actuar:	Stefan Demarmels, Salouf
Cassier:	Giatgen Schmid, Riom

Assessour: Tona Collet, Riom
Delegos dalla Meirana: Rico Spinaz, Tinizong
Lucretia Augustin, Mon

Publicaziuns

Pagina da Surmeir (red. Rina Steier, Savognin)
Igl noss sulom (red. Christoffel Spinaz, Schwyz)
Calender surmiran (red. Faust Signorell, Valbella)

Administraziun

Giatgen Schmid, Riom

Uniun da scriptuors rumantschs (USR)

Nossa radunanza generala ha gnü lö als 25 e 26 da settember a Razèn. Üna buna vainchina da commembers s'han radunats la sonda davomezdi pro la baselgina da San Güerg per sieuer a las explicaziuns da dr. A. Peer. Davart las festivitats da la saira es gnü rapportà fingià suffiziantamaing aint illas gassetas. Dumengia avantmezdi vaina salvà la dieta ordinaria. Eu n'ha stü constatar cha nos tröpet vain pitschen. Düront meis trienni sco parsura sun nempe 11 amis its a megl'dra vita. Düront l'on scuors sun quai stats: Paul Juon, Men Gaudenz e Leza Uffer. L'USR tils ha onurats tras preschentscha a lur fossas e cun artichels in gassetta. Nus savain da predschar lur mierts per la rumantschia e tils tgnaran in zuond buna memoria, perche lur noms restan tachats vi da cultura e litteratura nossa. Plaschair m'ha fat da das-chair beneventar duos commembers novs in nos ravuogl. Quai sun Ruth Plouda e Silvio Camenisch. Sperain ch'eir quels as chattan pro nus da chasa!

Inguan ha scumparti la Cumischiun litterara sulettamaing duns da recugnuschentscha e d'incuraschimaint, siond cha las ouvras inoltradas

nun han adempi als criteris chi legitimesan ün premi. Quist tema ha dat andit ad üna viva discussiun, causa cha'l parsura ha publichà verbalmaing il giudicat da la giuria. Ils uondrats sun: Anna Pitschna Grob-Ganzoni, Chatrina Filli, Ruth Plouda e Toni Berther. Ad els, chi's praistan adüna darcheu per nossa lingua, ün stogn e sincer ingrazchamaint.

La CL, reeletta dal 81 a Breil, as cumpuona our dals signuors C.D. Bezzola, Baseli Collenberg, Flurin Darms, Chasper Pult e G.P. Simeon. La CL as constituoscha svesa.

Eir ad els grazia fichun, chi s'han miss a disposiziun per üna lavur – minchatant malgratta.

La radunanza generala d'ingon es statta plünavant suot l'insaina da las tschernas. Aita Stricker sorta da la suprastanza davo s'avair prastada 36 ons a la lunga sco conscienzchusa chaschiera da l'uniun. In seis pè vain eletta Giovannina Brunold. La piazza d'actuar surpiglia Dumeni Capeder e sco nouv parsura vain acclamà cun grond applaus ami Hendri Spescha. Displaschaivelmaing stuvaivna però til accompagnar fingià duos mais plü tard sün sunteri da Domat. Seis mierts per l'intera rumantschia gnaran manzunats aint il prossem rapport.

Sco assessuors agradischan Irma Klainguti e G.P. Thöni, intant cha la plaiv da revisuors va ad Annamengia Bertogg e Toni Berther. La radunanza ha eir acceptà il regulativ chi circumscriba la relaziun tanter l'USR e la redacziun da la Litteratura. Theo Candinas ha orientà sur da la revisiun dals tschantamaints e scumparta a minchün ün sböz. La dieta da mai es previssa per trattar e fuormar ils novs statüts. Là sarà preschaint eir nos cusgliader giuridic, sar dr. Saratz. Id es dafatta gnüda fatta la proposta da scriver quels in rumantsch grischun! Da prüma vaiva eir eu l'intenziun da cumpilar quist rapport in rumantsch grischun, mo nu siond amo tuottafat sül curraint, nu m'haja ris-chà.

Eir l'on scuors vaina cultivà l'amicizcha cun otras societats. Inscunters sco gio las Dolomitas, in Val Badia o a Bulzaun, sun adüna evenimaints inschmanchabels. La Lia dals artists tirolais dal süd ans invida adüna darcheu da tour part a lur sairadas. Malavita manca a nus ils pliffers per render ils invids! Culla radio e televisiun da la svizra italiana avain gnü duos jadas inscunters früttaivels.

Cun ün cordial: «A bun ans vair d'utuon in Val Müstair!»,
segna il parsura scadent

Robert Luzzi

Suprastanza

President	Hendri Spescha barmör, Domat Robert Luzzi, Lü
Actuar	Dumeni Capeder, Lucerna
Cassiera	Giovannina Brunold, Samedan
Assessuors	Irma Klainguti, Zuoz Gion Peder Thöni, Riehen
Revisuors da quint	Toni Berther, Cuaira Annamengia Bertogg, Castrisch

Publicaziuns

Litteratura, Novas litteraras	(red. Clo Duri Bezzola, Ötwil a.S., Iso Camartin, Heidelberg Felix Giger, Cuaira)
-------------------------------	---

Cumünanza rumantscha radio e televisiung (CRR)

1. Radunanza generala CRR

La radunanza generala dalla CRR ò gia li igls 19 da zarcladour 1982 a Coira. Las tractandas èn stadas las solitas cun anc en referat da dr. Clemens Pally partenent dumondas digl program. Scu nov commember dalla cumischung da programs an pe da prof. Gion Giusep Derungs tscherna la RG Evald Vinzens, president communal, Ruschein. Per dar

daple peisa a nossa istanza alla direcziun generala concernent igl augmaint digls programs rumantschs da radio e televisiung peglia la RG ena resoluziun. Igl premi radio e televisiun vign cumpartia a plevant ed historicher Felici Maissen, Cumbel, ed a prof. e scienziò dr. Jon Pult, Sent. La laudatio per plevant Maissen procurescha Vic Hendry, Schaffusa; chella per dr. Jon Pult preschainta dr. Jachen Curdin Arquint.

Ariguard igl ulterior decurs dalla radunanza ranviescha agl protocol.

2. *Cunsegl dalla CRR*

Igl cunsegl dalla CRR, ansasez ena suprastanza amplifitgeida, ò salvo igl onn passo dus sedutas. Egna igls 6 da mars e l'otra igls 15 da zarcladour. Ainten l'amprema seduta on igls commembers da chel gremi piglia adancunter ena vasta orientaziun davart digl schef da programs dr. C. Pally, tratto igl rapport annual dalla suprastanza, igl rendachint finanziàl 1981 ed igl preventiv 1983. Pianavant dat igl parsoura part, tgi la suprastanza vegia decida da dar igl premi radio e televisiung 1982 a plevant Felici Maissen, Cumbel, ed a prof. dr. Jon Pult, Sent. Igl parsoura orientescha davart dalla nova organisaziun digl radio-telescola, davart da contacts dalla suprastanza cun igl president dall'uniung digls editours grischuns, Pius Condrau, Mustér e menziunescha igls amprens echos sen nossa istanza per en augmaint dallas emissiungs. Ord ena posiziun dalla DRS ins po concluder tgi els lessan surdar igls costs supplementars per igl augmaint digls programs rumantschs alla Confederaziun. La suprastanza dalla CRR è cunter ena tala furma da finanziaziun. Las emissiungs rumantschas totgan tar las incumbensas dalla SSR scu instituziun naziunala da radio e televisiung. Or dalla discussiung aint igl ravogl digl Cunsegl resultescha tgi er igl Cunsegl defenda la posiziun dalla suprastanza tantduple tgi igl ampren resung ainten la pressa è sto positiv. Naturalmaintg datt'igl er vuschs criticas tgi mettan tschertas resalvas. Igl Cunsegl concluda da salvar anc ena seduta curt avant la radunanza generala per sa lascher orientar davart digl ulterior andamaint da chella fatschenda, essend tgi la gruppa da lavour dalla direcziun generala per la deliberaziun dallas preparativas ò gia anfignen ossa nignas sedutas.

Dr. Pally orientescha davart dumondas partenent igl persunal, igl program e nossa istanza. Chella orientaziun extensiva è necessaria ord

muteiv tgi la gronda part digls commembers digl Cunsegl n'eran betg anc an possess dall'istanza. Siva tgi er igl president ò do ulteriours sclarimaints è igl Cunsegl dall'oppiniung tgi fiss da piglier an consideraziun l'erecziun d'ena quarta cadagna UKW ainten igl Grischun per las emissiuings rumantschas.

Igl Cunsegl accepta cun pitschnas midadas igl rapport annual, igl rendachint finanziel cun la DRS ed igl rendachint intern dalla societad scu er igls preventivs cun la DRS resp. igl chint intern dalla CRR per igl onn 1983.

Sot varia vign davart d'en commember digl Cunsegl crititgia ena emissiuung «CH-Magazin». El protesta cunter en tal sa deportar d'en journalist. Chella emissiuung na partotga betg igl program rumantsch da maniera tgi nous vagn er betg da piglier posiziun lotiers.

La sagonda seduta digl Cunsegl ò gia li igls 15 da zarcladour 1982. Igl tractandum principal è sto l'orientaziun e la discussiuung an connex cun nossa istanza concernent igl augmaint dallas emissiuings rumantschas. Tant igl schef da program dr. C. Pally, scu er igl president dalla CRR tgi fon part dalla gruppa da labour dalla direcziun generala tgi ò da preparar propostas per mangs dalla direcziun generala, resp. digl comité central, dattan ena detagleda orientaziun sur digl passo anfignen ossa an chel risguard. Cun la ORG ò la suprastanza dalla CRR catto en consens per ena sliaziun transitorica anfignen tgi la 4 cadagna da radio ainten igl Grischun è construeida. Siva lunga discussiuung concluda igl cunsegl da star tar la proposta dalla suprastanza e da sottametter alla radunanza generala ena resoluziun per approvaziun.

Scu nov commember dalla cumischung da programs propona igl Cunsegl alla radunanza generala, president communal Evald Vinzens, Ruschein. Sot varia exprima Jon Gottschalk sia disillusiung persunala e chella dalla populaziun, ariguard ena emissiuung davart «Igl avegnir dil romontsch» derasada avant en taimp tras la televisiun DRS. Tala emissiuung vegia ignoro cumplettamaintg igls problems digl lungatg rumantsch e mess aint igl center problems da nateira politica. Giovannina Brunold e Gion Crest Demarmels affirmeschan la giudicatura concernent chella emissiuung. Els èn dall'oppiniung tgi an tals cass duess la regiung reager immediatamaintg.

3. *Suprastanza*

La suprastanza dalla CRR ò salvo igl onn 1982 19 sedutas. La cumischung dalla suprastanza tgi n'è betg en organ statutaric ò an diversas sedutas preparo las tractandas per la suprastanza.

Igls problems principals tgi la suprastanza ò stuia deliberar resp. piglier posiziun èn igls sequents:

a) Augmaint dallas emissiuings rumantschas da radio e televisiung

Chel tractandum figurava quasi sen la glista da tractandas da mintg'otra seduta seigl dalla suprastanza u dalla cumischung. La suprastanza sa lascheva orientar mintgamai davart digl president e digl schef da programs tgi faschevan part dalla gruppa da lavour dalla direcziun generala, per preparar las propostas a mang digl comité central. Chel problem ò pratandia blera lavour fadigiouosa specialmaintg er ariguard igl proceder tactic tenor la situaziun actuala scu ella sa preschantava. Igl resultat final n'è betg sto digl tot cuntantivel, ma an vista alla situaziun momentana dalla SSR acceptabel.

Scu ischas gio nias infurmos ainten la pressa e tras radio e televisiung ò igl comité central piglia igl suandond conclus:

Radio:

- davent digl 1. da schaner 1984 vignan mintgade derasadas ca. durant 3 ouras emissiuings rumantschas da radio;
- per igls indrezs e las installaziuns tecnicas vignan concedias credits da frs. 565 000. – ;
- igls costs per tschains, amortisaziuns, locaziuns e producziun da programs an import da frs. 800 000. – vignan per igl onn 1984 mess a disposiziun or digl credit da radio digl directer general per igls onns 1983 ed 1984;
- davent digl onn 1985 duess la soluziun pigleida tenor igls meds finansials tgi stattan a disposiziun neir consolidada ed amplifitgeida an senn dall'istanza dalla CRR.

Televisiung:

- davent digl 1. november 1984 vign igl taimp d'emissiung per igl Telesguard amplifitgia a 15 minutas ad emda;
  - la realisaziun da provas da off-commentars rumantschs tar emissiuings directas segl canal dalla Svizra franzosa vign concedeida.
- La finanziaziun da frs. 50 000. — davainta per 1984 er cun meds finansials dalla direcziun generala;
- siva digl 1. schaner 1986 duess la preschientscha digl lungatg rumantsch aint igl program da televisiung neir slargedada tenor igls meds finansials tgi stattan a disposiziun.

Localitads:

- L'examinaziun concernent compra u locaziun d'ulteriouras localitads agl li digl post da programs a Coira vign prosequida anavant.

An ena comunicaziun speciala an senn d'en commentar tar igl conclus digl comité central conferma la direcziun generala tgi las expensas per la scolaziun da 6 novs collaboratours stabels, tgi èn pero per dantant betg aint igl contract collectiv da labour, croda a carica dalla SSR, vot deir na tangescha betg igl import da frs. 800 000. — concedia per igl program etc. Chel import cò monta a frs. 150 000.— . Ainten las considerandas digl conclus digl comité central rancanoscha chella instanza tant igl dretg scu er la necessitad d'en slargiamaint dallas emissiuings rumantschas da radio e televisiung per igl mantignamaint e la tgira da lungatg e cultura rumantscha. An tot piglia pudainsa esser cuntaints cun igl resultat contanschia er schi el na corresponda betg agls noss postulats. An prancepi vignan noss postulats affirmos. La realisaziun da chels vign pero a succeder an etappas. Da gronda impurtanza è la dumonda dallas finanzas.

b) Contacts:

- Sen giavisch dalla uniung Grischuna d'editours ò la suprastanza conferia cun igl president da chella uniung, Pius Condrau. I sa tratta an amprensa lengia da dumondas partenent igl radio local. L'uniung d'editours Grischuna è neida recipeida scu commember dalla CRR;
- igls 14 da favrer 1982 ò gia li a Turitg ena dieta organisada dalla

direcziun regiunala DRS partenent dumondas da radio local. La CRR è stada represchantada cun 2 commembers dalla suprastanza;

- igl president dalla CRR è sto convocato ad ena discussiun cun 2 represchantants digl Uffeci federal da cultura an connex cun l'elaboraziun d'en rapport d'experts partenent la situaziun culturala, linguistica, economica etc. digl Grischun rumantsch e digl Grischun taliang. Scu saro gio ancunaschaint, racumonda chella grupp da labour an sies rapport final ferm l'impurtanza d'en slargiamaint dallas emissiungs rumantschas da radio e televisiun an interess digl mantignimaint da lungatg e cultura rumantscha;
- igl noss commember da suprastanza dr. Peider Ratti ò piglia part alla radunanza generala dalla Ladina digls vigls a Zernez. Lo è tranter oter nia postulo tgi an vista ad en'amplificaziun digl program rumantsch da radio e televisiun duessan igls collaboratours neir repartias agl manc per part ainten las regiungs rumantschas e cotras intensivivar igl contact direct cun noss pievel;
- an ples conferenzas ò igl president dalla CRR mantignia igl contact cun igl responsabel per radio e televisiun dalla direcziun da telefon a Coira, Urs Hofer. Chels contacts èn impurtants arigaurd igl svilup dalla tecnica;
- la suprastanza ò salvo 2 sedutas cun ena delegaziun dalla suprastanza dalla ORG. An ampresa lengia sa trattavigl da cattar ena sliaziun cuntantevla partenent igl slargiamaint digl noss program da radio, tgi vign emess sen canal DRS 2 ainten igl Grischun da maniera tgi durant chel taimp son igls Grischuns tudestgs betg tadlar igl program DRS 2. Nous ischan rivos cun la delegaziun dalla ORG tar en consens pero duess chella sliaziun esser angal transitorica anfignen tgi ena quarta cadagna da radio ainten igl Grischun per las emissiuns rumantschas è construeida. Anfignen chel termin na duess igl program rumantsch er betg surpassar 4 ouras. An connex cun chel problem è er sto da confereir cun la delegaziun dalla ORG ariguard igl plan da structura 1984. Er lo vainsa catto ena sliaziun cuntantevla. Tant davart dalla ORG scu er dalla CRR è nia exprimia igl giavisch d'intensivar igl contact tranter las 2 societads an vista a divers interess comunabels;
- vers la fegn digl onn on suprastanza e schef da programs sa conferia cun directer A. Blum digl program radio dalla DRS partenent igl plan da structura 1984. La sliaziun proponeida da directer Blum na cun-

tainta nous betg digl tot principalmaintg ariguard l'oura per la derasaziun dallas novitads;

- scu usito ò igl president dalla CRR piglia er chest onn part alla seduta digls presidents dallas societads commembras dalla DRS. Co vignan discussiundas dumondas da qualunqua nateira tgi pertotgan las societads commembras e la relaziun cun la DRS. Per igl futur ègl da preveir tgi tar talas conferenzas seian er preschaints igls delegos dallas singulas societads commembras ainten la suprastanza regionala;
- igls 20 d'october 1982 ò gia li a Comano ena radunanza dalla delegaziun digls deputos agl Cussegl grond dallas vals taliangas digl noss cantung cun la suprastanza dalla CORSI ed igls directers e schefs da partiziun da radio e televisiung dalla Svizra talianga. Igl president dalla CRR ed igl president dalla Pro Grigioni Italiano èn er stos preschaints. Igl contact cun igls noss confederos neolategns dalla Svizra talianga è fitg impurtant e da punct da vista practic er nizevel;
- scu usito gio d'onns annò on delegos dalla suprastanza CRR frequento las radunanzas generalas dallas otras societads commembras dalla DRS. Er co sa trattigl da mantigneir ed intensivivar igl contact cun chella gliout tgi ò an muments decisivs da piglier posiziun an dumondas tgi pertotgan igls noss interess.

c) *Tschernas*

Tenor igl statut special dalla CRR, approbo digl comité central, ed igls statuts dalla CRR sezza, eligia e relascha ella igl schef da program ed igls capos da ressort radio e televisiung etc., fo propostas per l'elecziun digls ulteriours collaboratours e collaboratouras digl post da programs per mangs digl directer regional tgi stò an amprensa lengia risguardar las propostas dalla suprastanza CRR. La CRR defenda ansomma igls interess dalla populaziun rumantscha aintan ed ordvart igl cantung Grischun. A fundamaint da chellas determinaziuns legalas ò la suprastanza collaboro ansemen cun igl schef da programs ed igls capos da ressort tv tar las preparativas per la tscherna da 2 redacters per la televisiung rumantscha. Tottas 2 gedas stava a disposiziun en stupent domber da candidats. Cun la gronda part da chels on la suprastanza ansemen cun igl schef digl post ed igl capo da resort mano discussiungs da ca. 45 min., oravantot pertutgond la mutivaziun per l'interessenza, la scolaziun e la practica, igl lungatg rumantsch, ancunaschientschas specialas, angaschamaint etc. Intent da chella discussiung è d'obtigneir ena impressiung generala digl

singul candidat. An tots dus cass òn suprastanza e schef da program catto en consens partenent la proposta alla direcziun regiunala. Scu savez èn nias tscharnias: Elmar Deflorin da Mustér e Gion Pol Simeon da Lantsch. Per la successiung da darscheder cantunal Not Carl ainten la cumischung da programs dalla DRS ò la suprastanza proponia dr. Chasper Buchli, Zernez, zoolog, tgi è gio commember dalla cumischung da programs CRR. Er igl dretg da far da chellas propostas sa basa segl statut special e sen igls statuts dalla CRR.

d) Plans da structura

A fundamaint digl art. 6 digls statuts dalla CRR concluda la CRR (suprastanza) davart igls plans da structura per mangs dalla suprastanza regiunala sen fundamaint digls documaints da decisiung elaboros dalla direcziun regiunala. Chest onn è la deliberaziun da chel problem stada pi cumplitgeida an vista agl slargiamaint digl program digl radio rumantsch digl onn 1984. Suprastanza e schef da program on catto ena sliaziun tgi e per buna part neida acceptada dallas instanzas dalla regiung.

e) Procedura da consultaziun partenent radios locals

La CRR ò stuia piglier posiziun davart dumondas relativas dalla regenza Grischuna, dalla suprastanza regiunala DRS e dalla direcziun generala an connex cun 4 dumondas per concessiung ord igl intschess rumantsch resp. linguisticamaintg masdo digl noss cantung. An prancepi è la CRR betg cunter radios locals tant duple schi chels mettan an vista er ena derasaziun d'emissiungs rumantschas. Ma i vign a dar difficultads segl sectour dalla tecnica. Per dantant ègl previa d'emetter las emissiungs rumantschas sen canal DRS 2, ma scu gio menziuno ainten en oter li sa trattigl cò angal d'en stadium transitoric. A mez term sto neir erigia ena quarta cadagna da program per las emissiungs rumantschas. *Chella cadagna duess aveir prioritad per emissiuns rumantschas e betg neir occupada da radio locals.* Supra da chegl preveian igls petents per radios locals ena derasaziun d'emissiungs rumantschas angal aint igl idiom local. La tendenza generala dallas emissiungs rumantschas duess pero esser an senn d'ena avischinaziun ena tala d'integraziun e betg da desintegraziun. Er sot chel aspect na son radios locals betg aveir la preferentscha an concorrenza cun emissiungs dalla CRR.

f) *Piglida da posiziun ariguard igl occupar igl post digl directer regiunal* Sen dumonda digl noss delego ainten la suprastanza regiunala ò la suprastanza CRR er discussiuno chel problem. Ella vign alla conclusiung tgi an prancepi seigl betg da dessister d'occupar chel post. Gist per igls noss interess seigl impurtant d'aveir *ena persunga alla testa dall'instituziun professiunala* dalla regiung. La sliaziun preveida duess percheigl esser angal transitorica.

g) *Cristiàn Joos, nov president dalla cumischung radio-telescola*, ò do aint igl ravogl dalla suprastanza detagleas sclarimaints partenent igl nov andamaint sen chel sectour d'emissiungs. La nova cumischung crei da cuntanscher duple efficienza cun la publicaziun digl carnet radioscola. An tottacass prevei el da saveir star ariguard las expensas aint igl rom digl preventiv.

h) An vista alla *successiun da dr. C. Pally scu schef digl post da programs* ò la suprastanza an consentimaint cun dr. Pally e directer Blum gio fixo la procedura per chella impurtanta fatschenda. La tscherna tgi croda an cumpatenza digl Cunsegl è preveida schi gl'è ensacu pussebel gio avant las vacanzas da stad 1983.

i) Scu mintg'onnn ò la suprastanza preparo *las tractandas per la radunanza generala* scu igl rapport annual, igl rendachint, igl preventiv etc. Ella ò er sa laschea orientar davart digl schef da programs partenent igl rendachint e preventiv digl post da programs. Chella incumbensa è statueida ainten igls statuts dalla CRR.

4. *Cumischungs*

Concernent la lavour dallas cumischungs radio-telescola e la cumischung da programs ranviescha agls rapports specials da chels gremis.

La cumischung ecclesiastica ò salvo igl onn passo 3 sedutas. Dasperas igl urden digls predas on igls commembers da chel gremi er tschartgea otras alternativas per emissiungs religiousas. Da punct da vista ecumenic è la collaboraziun ainten chella cumischung optimala.

La cumischung per la lavour publica ò salvo 3 sedutas e dasperas organiso treis seiras d'infurmaziun: a Sent, Sumvitg e Casti. Dantant tgi

las occurenzas a Sent e Sumvitg èn stadas fitg bagn frequentadas è la participaziun a Casti stada andanta. La discussiung è stada dapertot fitg veiva ed interessanta. La populaziun apprezzescha talas seiradas e la societad purtadra dalla SRR tant scu l'instituziun da program on tot interess da popularisar lour instituziuns e cotras render attent igl pievel all'impurtanza e l'effizienz da nossa societad naziunala da radio e televisiung. Per igl onn current ègl puspe previa d'organisar 3 seiradas an chella furma. Igl film davart dalla CRR ed igl post da programs renda l'infurmaziun pi interessanta.

Per la suprastanza
igl president:
Stefan Sonder

Suprastanza

Parsoura:

Stefan Sonder, Cuira

Viceparsoura:

Willi Dolf, Cuira
Fidel Caviezel, Cuira
Christian Fonzun, Cuira
Peider Ratti, Cuira

Subsidis a scolinas en terra rumantscha 1982

Alvagni	1 500.—
Andeer	500.—
Andiast	500.—
Bever	1 000.—
Bravuogn	1 000.—
Breil	1 000.—
Castrisch	2 000.—
Casti/Alvra	1 000.—
Cumbel	2 000.—
Donat	1 500.—
Ftan	1 000.—
Fuldera-Tschierv	1 000.—
Guarda	1 000.—
La Punt	500.—
Lantsch	1 000.—
Luven/Surcuolm	1 500.—
Mon-Stierva	1 500.—
Mustér	1 000.—
Müstair	1 500.—
Rabius	1 000.—
Ramosch	1 000.—
Razèn	1 000.—
Riom	1 000.—
Ruschein	1 500.—
Sagogn	1 000.—
Samedan	1 500.—
Savognin	500.—
Sedrun-Tujetsch	500.—
Sent	1 500.—
Sevgein-Flond	1 500.—
Transport	34 000.—

Report	34 000.—
Sumvitg	1 000.—
Sur	500.—
Susch-Lavin	1 000.—
S-chanf	1 000.—
Tavanasa-Danis	1 000.—
Tinizong	1 000.—
Trin	1 500.—
Trun	1 000.—
Valchava-Sa. Maria	1 500.—
Vella	1 500.—
Vrin-Lumbrein	1 500.—
Vuorz	1 000.—
Zernez	1 000.—
Ziràn	500.—
	<hr/>
	49 000.—
	<hr/>

Rendaquint da la Lia Rumantscha 1982

3 Sortidas

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
30 DIVERS SUBSIDIS			
30.10 <i>Subsidis da basa</i>	23 000.—	23 000.—	23 000.—
SRR	2 500.—	2 500.—	2 500.—
ROMANIA	4 000.—	4 000.—	4 000.—
UdG	4 000.—	4 000.—	4 000.—
RENANIA	4 000.—	4 000.—	4 000.—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Transport	37 500.—	37 500.—	37 500.—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
Report	37 500.—	37 500.—	37 500.—
URS	4 000.—	4 000.—	4 000.—
USR	4 000.—	4 000.—	4 000.—
CRR	500.—	500.—	500.—
30.20 <i>Societads regiunalas</i>	27 000.—	27 000.—	27 000.—
ROMANIA	10 000.—	10 000.—	10 000.—
UdG	8 000.—	8 000.—	8 000.—
RENANIA	4 500.—	4 500.—	4 500.—
URS	4 500.—	4 500.—	4 500.—
30.30 <i>Subsidis per organs</i>	61 000.—	61 000.—	53 500.—
SRR	10 000.—	10 000.—	10 000.—
ROMANIA	15 000.—	15 000.—	7 500.—
UdG	10 000.—	10 000.—	10 000.—
RENANIA	10 000.—	10 000.—	10 000.—
URS	12 000.—	12 000.—	12 000.—
USR	4 000.—	4 000.—	4 000.—
30.40 <i>Subsidis pressa rum.</i>	96 400.—	96 400.—	96.400.—
GASSETTA ROMONTSCHA	15 000.—	15 000.—	15 000.—
FÖGL LADIN	15 000.—	15 000.—	15 000.—
CASA PATERNA/LA PUNT	32 400.—	32 400.—	32 400.—
PAG. DA SURMEIR	32 000.—	32 000.—	32 000.—
IL CHARDUN	2 000.—	2 000.—	2 000.—
30.50 <i>Subs. p. scripturs</i>	5 820.—	9 000.—	5 949.—
30.51 Cumissiu litterara	1 500.—	1 500.—	1 500.—
30.52 Premis a scripturs	1 400.—	3 500.—	2 200.—
30.53 Sairadas e prelecziuns	2 920.—	4 000.—	2 249.—
30.60 <i>Divers subsidis</i>	32 658.60	33 000.—	22 920.—
30.61 Ad instituziuns	7 000.—	10 000.—	5 500.—
30.62 A particulars	6 949.70	7 000.—	7 150.—
30.63 A la Fund. Planta	1 000.—	1 000.—	1 000.—
30.64 Reservas per prestaziuns circumscriittas	17 708.90	15 000.—	9 270.—
<i>Total subsidis</i>	245 878.60	249 400.—	228 769.—

31	ACZIUNS SPEZIALAS	Quint 1982	Prev. 1982	Quint 1981
30.01	Neologissems	40 153.10	40 000.—	26 724.—
30.02	Program d'assimilaziun	53 834.65	60 000.—	33 312.30
30.03	Teater	22 426.40	20 000.—	13 344.75
30.04	Curs rumantsch en scolas, Cuiras	9 887.50	8 000.—	6 905.80
30.05	Scolaziun da creschids	15 651.70	10 000.—	8 226.45
30.06	Scolas medias	14 918.60	10 000.—	14 627.30
30.07	Scolas professiunalas	20 228.60	10 000.—	668.40
30.08	Meds didactics per scolas fundamentalas, tudestgas	31 980.45	40 000.—	— .—
30.09	Meds audiovisuals	10 360.45	2 000.—	778.15
30.10	Cudesch da dretg ladin	— .—	1 000.—	— .—
30.11	Documentaziun, PR	5 799.75	8 000.—	12 881.15
30.12	Vischnancas	— .—	1 500.—	— .—
30.13	Incumbensas circumscriittas	6 753.25	3 000.—	2 328.—
30.14	Servetsch da traducziuns	11 470.65	10 000.—	2 449.—
30.15	Cumissiun ADG	— .—	— .—	1 108.80
	<i>Total acziuns spezialas</i>	<u>243 465.10</u>	<u>223 500.—</u>	<u>123 354.—</u>

32	SCOLINAS	Quint 1982	Prev. 1982	Quint 1981
32.01	Pajas mussadras	68 001.30	70 900.—	64 042.50
32.02	Nettegiar scolinas	3 229.45	2 600.—	1 944.—
32.03	Pajas inspecturas	7 913.60	6 500.—	5 254.25
32.04	AVS/SI/CCF/CD	7 585.90	6 000.—	6 409.15
32.05	Segiranzas d'accidents	1 572.15	1 000.—	1 327.—
32.06	Cassa da pensiun	840.35	— .—	— .—
32.07	Segiranza da vita	3 690.95	5 000.—	4 009.40
32.08	Premias da fidaivladad	2 519.05	4 100.—	3 799.60
32.09	Transports uffants	9 587.50	9 200.—	11 835.60
32.10	Reparaturas	1 211.—	2 000.—	481.35
32.11	Divers custs	693.45	1 000.—	1 005.65
32.12	Curs perfecziun mussadras	— .—	3 000.—	902.—
32.13	Spesas bus	6 283.95	4 000.—	4 138.05
32.14	Fits chasa	7 604.80	7 300.—	12 471.—
32.15	Stgaudent	2 532.—	2 500.—	2 415.—
32.16	Forz'electric/aqua	461.95	500.—	464.45
32.17	«La scoletta»	— .—	500.—	533.—
32.18	CMR	450.—	450.—	450.—
32.19	Subsidis a scolinas	49 000.—	55 000.—	37 000.—
	Material e mobiglias	— .—	— .—	1 223.95
	Inserats	— .—	— .—	1 054.80
	<i>Total spesas scolinas</i>	<u>173 177.40</u>	<u>181 550.—</u>	<u>160 760.75</u>

33	SEMINARI DA MUSSADRAS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
33.01	Pajas pers. stabel	61 891.—	61 400.—	54 282.—
33.02	Pajas magisters/referents cun spesas da viadis	81 812.70	91 000.—	55 034.70
33.03	Nettegiar seminari	3 085.—	2 000.—	1 464.—
33.04	AVS/SI/CCF/CD	10 320.25	11 400.—	7 670.80
33.05	Segiranzas d'accidents	1 258.15	750.—	540.95
33.06	Cassa da pensiun	4 421.80	4 550.—	4 188.90
33.07	Premias da fidaivladad	5 211.40	5 000.—	4 584.50
33.08	Custs da viadis	508.65	1 500.—	761.10
33.09	Curs da perfecziun	92.20	2 000.—	— .—
33.10	Custs praticum	32 362.—	30 000.—	20 432.40
33.11	Material per lecziuns praticas en scolinas	1 171.75	2 000.—	363.40
33.12	Occurrenzias spezialas	1 035.70	2 500.—	1 887.40
33.13	Examens da recepziun	3 990.55	5 000.—	4 224.50
33.14	Diplomaziun	3 004.—	2 000.—	— .—
33.15	Cussegl da scola	1 709.80	2 000.—	1 692.20
33.16	Meds didactics	2 867.40	2 000.—	2 644.90
33.17	Custs d'administraziun	2 321.65	2 500.—	2 727.50
33.18	Inserats	350.—	1 100.—	1 360.20
33.19	Biblioteca	972.65	500.—	544.55
33.20	Cumpra mobiglias	100.—	1 000.—	912.90
33.21	Reparaturas	348.50	1 000.—	5 938.45
33.22	Divers custs	507.55	500.—	276.80
33.31	Fits chasa + div. locals	16 469.60	16 000.—	9 269.—
33.32	Stgaudent	2 563.—	2 500.—	2 041.15
33.33	Forz'electricica + aua	412.15	500.—	365.50
33.34	Scuntraziuns	12 007.30	10 000.—	10 431.60
	<i>Total spesas seminari</i>	250 794.75	260 700.—	193 639.40

34	EDIZIUNS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
34.01	Carnets OSL	21 017.95	25 000.—	20 813.50
34.02	Chanzuns, musicalias	7 947.70	5 000.—	4 839.30
34.03	Romontsch sursilvan	35 905.—	50 000.—	20 240.50
34.04	Bibliografia retorumantscha	3 142.30	3 000.—	3 433.75
34.05	Pierrot	18 130.85	15 000.—	17 246.55
34.06	Nossas plantas	32 830.—	28 000.—	— .—
34.07	Clapitsch, lad./sm.	3 740.—	5 000.—	— .—
34.08	Pinuoch, lad.	16 380.—	15 000.—	— .—
34.09	Nossas praulas surs.	8 000.—	15 000.—	— .—
34.10	Chamin (Nossas pr. sm.)	15 770.—	30 000.—	— .—
34.11	Reediziun dicz. tud.-lad.	57 544.—	47 000.—	— .—
	Transport	220 407.80	238 000.—	66 573.60

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
Report	220 407.80	238 000.—	66 573.60
34.12 Glossari administrat.	12 426.70	15 000.—	— .—
34.13 Pled rumantsch	22 948.—	24 000.—	— .—
34.14 Voc. fundamental per scolinas	— .—	15 000.—	— .—
34.15 Cassetas assimilaziun uffants	9 474.25	10 000.—	— .—
34.16 Paravlas sin cassetas	— .—	— .—	7 845.60
34.17 Reediziun Vierv ladin	— .—	— .—	22 116.—
34.18 Program Ravensburger	— .—	— .—	450.—
34.19 Il salep e la furmicla, sm.	— .—	— .—	10 180.—
34.20 Reediziun Voc. tud.-surs.	— .—	— .—	35 800.90
34.21 Reediziun Voc. surs.-tud.	— .—	— .—	43 715.—
34.22 Preparaziun Normas Surmiranas	5 005.—	10 000.—	— .—
34.23 Reservas progets nunfixads	13 727.65	10 000.—	29 787.50
34.25 Cumpra cudeschs Pled rumantsch SPORT	62 397.10 — .—	30 000.— — .—	40 450.55 14 696.—
<i>Total ediziuns</i>	<u>346 386.50</u>	<u>352 000.—</u>	<u>271 704.25</u>

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
35 CUSTS SECUNDARS PER EDIZIUNS			
35.01 Scuntraziun	56 694.20	45 000.—	46 687.40
35.04 Francatura e vitgira	834.22	500.—	494.15
35.05 Propaganda	2 531.25	3 000.—	6 262.10
35.06 Material ediziuns	6 279.70	3 000.—	3 605.60
35.07 Divers custs ediziuns	1 635.55	1 500.—	1 938.80
35.08 Sminuaziun cudeschs avant maun	11 428.25	— .—	— .—
35.09 Sminuaziun debiturs	7 865.40	— .—	— .—
<i>Total custs secundars</i>	<u>87 268.57</u>	<u>53 000.—</u>	<u>58 988.05</u>

4 Organs, persunal, administraziun

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
40 ORGANS			
40.01 Radunanza da delegads	1 088.90	2 000.—	1 185.40
40.02 Cussegl	968.10	2 000.—	1 194.70
40.03 Suprastanza	8 762.85	8 000.—	8 734.20
40.04 Revisorat	120.—	250.—	120.—
40.05 President	7 500.—	7 500.—	7 500.—
40.06 Organs da rapport	1 020.80	1 500.—	884.60
40.07 Represchentaziuns	8 056.95	5 000.—	5 730.75
40.08 Diversas cumissiuns	3 641.20	4 000.—	— .—
40.09 Viadis e spesas	1 224.25	1 500.—	1 548.10
<i>Total spesas organs</i>	<u>32 383.05</u>	<u>31 750.—</u>	<u>26 897.75</u>

41	PERSUNAL	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
41.01	Secretariat	199 015.20	193 000.—	178 160.60
41.02	Nettegiar biros	3 423.50	3 000.—	1 984.—
41.03	Supplement da famiglia	3 694.—	2 800.—	2 760.—
41.04	AVS/SI/CCF/CD	25 159.—	16 000.—	20 877.65
41.05	Segiranzas d'accidents	2 835.35	1 350.—	2 574.45
41.06	Segiranzas da vita	3 213.05	3 600.—	2 842.80
41.07	Cassa da pensiun	9 892.95	10 500.—	11 679.65
41.08	Premia da fidaivladad	14 127.55	13 500.—	9 266.15
	<i>Total spesas persunal</i>	<u>261 360.60</u>	<u>243 750.—</u>	<u>230 145.30</u>

42	CUSTS DA BIRO	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
42.01	Material e maschinas	5 887.75	13 000.—	10 868.75
42.02	Francatura e vitgira	4 936.15	4 000.—	2 885.50
42.03	Telefon	4 204.65	4 000.—	3 546.80
42.04	Spesas banca e pc	3 578.70	800.—	1 735.—
42.05	Reparaturas, installaziuns	1 485.60	2 500.—	2 453.60
42.06	Material per nettegiar	257.50	250.—	278.05
42.07	Fits chasa/parcadis	15 009.60	14 500.—	15 919.—
42.08	Stgaudent	3 115.85	2 500.—	2 483.—
42.09	Forz'electric/a/a	980.70	800.—	1 138.05
	<i>Total custs da biro</i>	<u>39 456.50</u>	<u>42 350.—</u>	<u>41 307.75</u>

43	DIVERS CUSTS DA BIRO	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
43.01	Biblioteca	3 441.95	2 500.—	52 595.20
43.02	Gasettas/revistas	421.90	700.—	444.40
43.03	Rapport annual	3 635.—	3 500.—	3 548.—
43.04	Inserats	2 008.15	2 000.—	887.35
43.05	Contribuziuns annualas	1 759.20	1 500.—	1 067.—
43.06	Lavurs da 3. persunas	8 265.—	10 000.—	3 756.—
43.07	Divers custs secretariat	704.95	800.—	512.50
43.08	Segiranzas (mobiglias, magazins)	914.90	1 000.—	936.60
43.09	Fits passivs	10 134.—	12 000.—	5 768.05
43.25	Amortisaziun masch./mobigl.	8 700.—	—.—	—.—
	Destinaziun donaziuns	—.—	—.—	4 155.—
	<i>Total divers custs</i>	<u>39 985.05</u>	<u>34 000.—</u>	<u>23 670.10</u>

6 Entradas

60	SUBSIDIS E CONTRIBUZIUNS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
60.01	Confederaziun	600 000.—	600 000.—	405 000.—
60.011	marcas Pro Patria, part PTT	200 000.—	200 000.—	— .—
60.02	Chantun	300 000.—	300 000.—	200 000.—
	Chantun «Acziun speziala»	— .—	— .—	4 850.—
	<i>Total subsidis e contribuziuns</i>	<u>1 100 000.—</u>	<u>1 100 000.—</u>	<u>609 850.—</u>

61	ENTRADAS OR D'INVESTIZIUNS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
61.01	Fits	39.40	500.—	144.55
61.02	Fits da legats	743.75	500.—	616.25
	<i>Total fits d'investiziun</i>	<u>783.15</u>	<u>1 000.—</u>	<u>760.80</u>

62	ENTRADAS SPECIFICAS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
62.01	Citad da Cuir (scolinas)	60 000.—	60 000.—	60 000.—
62.02	Citad da Cuir (instrucziun rumantscha)	2 000.—	2 000.—	2 000.—
62.03	Citad da Turitg	5 000.—	2 000.—	2 000.—
62.04	Contribuziun USC	3 000.—	4 000.—	4 000.—
62.05	Acziuns spezialas	5 509.—	5 000.—	610.—
62.06	Program d'assimilaziun	36 400.—	18 000.—	22 781.—
62.07	Cassetas curs audiovisuals	9 903.80	5 000.—	6 404.30
62.08	BIGA (scolas prof.)	3 622.—	5 000.—	— .—
62.09	Fondo Lottarias (scolas medias)	6 000.—	5 000.—	5 000.—
62.10	«La Scoletta»	573.—	3 000.—	— .—
62.11	Diversas	26 486.—	20 000.—	2 726.70
62.12	Scuntraziun custs	68 701.50	55 000.—	57 119.—
62.13	Assegn d'uffants	2 646.—	— .—	1 800.—
62.14	Servetsch da traducziun	14 056.80	6 000.—	2 380.—
62.15	Fits parcadis	920.—	— .—	— .—
62.16	Donaziuns «En pia memoria»	5 555.—	— .—	4 155.—
	MGB «Neologissem»	— .—	— .—	10 000.—
	Fits chasa	— .—	— .—	900.—
	<i>Total entradas specificas</i>	<u>250 373.10</u>	<u>190 000.—</u>	<u>181 876.—</u>

63	ENTRADAS SEM. DA MUSSADRAS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
63.01	Chantun	204 611.15	204 000.—	150 330.—
63.02	Contribuziun seminaristas	10 080.—	10 000.—	5 220.—
	<i>Total entradas seminari</i>	<u>214 691.15</u>	<u>214 000.—</u>	<u>155 550.—</u>

64	ENTRADAS EDIZIUNS	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
64.01	LEGAT CADONAU per			
	- «Nossas plontas»	— .—	— .—	3 000.—
	- «Romontsch sursilvan»	— .—	— .—	3 000.—
	- «Pierrot»	3 000.—		
	- «Praulas sursilvanas»	3 000.—	5 000.—	— .—
64.06	PRO HELVETIA per			
	- Divers	— .—	— .—	5 000.—
	- «Manuel pratique . . .»	3 000.—	— .—	
	- «Romontsch sursilvan»	4 250.—	20 000.—	— .—
64.10	Divers sustegns	1 000.—	30 000.—	— .—
64.11	Romontsch sursilvan	6 000.—	15 000.—	— .—
64.12	Glossari administrativ	— .—	10 000.—	— .—
64.13	Vocabulari fundamental per scolinas	— .—	5 000.—	— .—
64.14	Abunament «Pierrot»	3 329.—	— .—	3 068.50
64.15	Vendita	179 009.—	175 000.—	163 529.25
	Dun dal 1. d'avust	— .—	— .—	50 000.—
	Augment debiturs	— .—	— .—	11 340.05
	Augment cudeschs avant maun	— .—	— .—	33 521.55
	<i>Total entr. ediziuns</i>	<u>202 588.—</u>	<u>260 000.—</u>	<u>272 459.35</u>

Quint final

	<i>Quint 1982</i>	<i>Prev. 1982</i>	<i>Quint 1981</i>
ENTRADAS	1 768 435.40	1 765 000.—	1 220 496.15
SORTIDAS	1 720 156.12	1 672 000.—	1 359 236.45
AVANZAMENT/DEFICIT	<u>+ 48 279.28</u>	<u>+ 93 000.—</u>	<u>- 138 740.30</u>

Bilantscha

<i>ACTIVAS</i>	1981	1982
CASSA	657.50	1 064.40
SCHEC POSTAL	25 514.20	13 366.33
CASSA DA SPARGN PERS.LR	— .—	8 000.—
SBV/«RÄTOROMANIA»	10 030.—	1 061.—
CREDIT SVIZZER/FN/RG	— .—	6 947.55
LEGAT DR. P. TUOR	2 000.—	2 000.—
LEGAT DR. F. CALONDER	15 000.—	15 000.—
DEBITURS DIVERS	50 592.10	112 101.85
DEBITURS EDIZIUNS	24 782.40	16 917.—
PART. RADIO TURITG	200.—	200.—
CUDESCHS AVANT MAUN	118 696.65	107 268.40
MASCHINAS DA BIRO	1.—	1.—
MOBIGLIAS DA BIRO	1.—	1.—
MOBIGLIAS DA SCOLINA	1.—	1.—
BIBLIOTECA	1.—	1.—
ACTIVAS TRANSITORIAS	8 753.80	4 510.—
DAIVET	278 868.05	230 588.77
	<hr/> 535 098.70	<hr/> 579 029.30
 <i>PASSIVAS</i>	 1981	 1982
DIVERS CREDITURS	40 500.—	103 760.95
BCG, CTO. CORRENT	397 493.80	293 379.40
SBV/«RÄTOROMANIA»	10 030.—	1 224.75
EMPREST CASSA DA SPARGN PERS. LR	31 606.75	38 118.95
EMPREST FONDO NAZIUNAL «OUVRAS DA P. LANSEL»	1 956.—	1 938.—
EMPREST FONDO NAZIUNAL «LITTERATURA DALS RUM. E LAD.»	7 159.—	6 456.—
CREDIT SVIZZER/FN/GR	— .—	66 947.55
LEGAT DR. P. TUOR	2 000.—	2 000.—
LEGAT DR. F. CALONDER	15 000.—	15 000.—
RES. EDIZIUNS LINGUISTICAS	10 000.—	10 000.—
RES. EDIZIUNS COMMEMORATIVAS	2 953.—	2 953.—
PASSIVAS TRANSITORIAS	16 400.15	37 250.70
	<hr/> 535 098.70	<hr/> 579 029.30

Rapport da revisiun

Tenor art. 10 ciff. a) e b) vein nus controllau la bilanza, fatga per ils 31 da december 1982, sco era ils quens da gudogn e sperdita per il temps digl 1. da schaner 1982 entochen ils 31 da december 1982.

La bilanza siara da mintga vart cun *frs. 579 029.30*. Il quen da gudogn e sperdita muossa in avanzament da *frs. 48 729.28*.

Nossa controlla ha mussau ch'ils cudischs ein menai en uorden. Sin fundament da nossa controlla e dallas informaziuns retschartas essan nus perschua di che la presentaziun dil resultat da gestiun e dalla situaziun da facultad corrispunda allas prescripziuns legalas e statutaricas.

Ils detagls davart las dimensiuns da nossa controlla e las constataziuns fatgas ein francai en nies rapport separau.

Sin fundament dils resultats da nossa controlla proponin nus d'acceptar il present quen annual e la bilanza.

Cuera, ils 11 d'avrel 1983

IGL UFFECI DA CONTROLLA:

Controlla da finanzas
dil cantun Grischun

W. Trepp   *C. Cavegn*